

EØS-tillegget

ISSN 1022-9310

Nr. 27

til Den europeiske
unions tidende

21. årgang

8.5.2014

	I EØS-ORGANER	
	1. EØS-komiteen	
	II EFTA-ORGANER	
	1. EFTA-statenes faste komité	
	2. EFTAs overvåkningsorgan	
2014/EØS/27/01	Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 73/13/COL av 20. februar 2013 om 89. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innføring av et nytt kapittel om anvendelsen av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett	1
2014/EØS/27/02	Statsstøtte – Vedtak om å avslutte en sak som følge av at en EFTA-stat har vedtatt formålstjenlige tiltak – Vedtak nr. 55/14/COL	27
2014/EØS/27/03	Statsstøtte – Vedtak om å ikke gjøre innsigelser – Vedtak nr. 56/14/COL	27
2014/EØS/27/04	Informasjon meddelt av EFTA-statene om statsstøtte gitt i henhold til rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1j (kommisjonsforordning (EF) nr. 800/2008 om visse støttekategoriers forenlighet med det felles marked i henhold til traktatens artikkel 87 og 88) (forordning om alminnelige gruppeunntak) GBER/2014/EMP	28
	3. EFTA-domstolen	
2014/EØS/27/05	Søksmål anlagt 10. januar 2014 av EFTAs overvåkningsorgan mot Island (Sak E-1/14)	29
2014/EØS/27/06	Søksmål anlagt 10. januar 2014 av EFTAs overvåkningsorgan mot Island (Sak E-2/14)	30
2014/EØS/27/07	Søksmål anlagt 10. januar 2014 av EFTAs overvåkningsorgan mot Kongeriket Norge (Sak E-3/14)	31
	III EU-ORGANER	
	1. Kommisjonen	
2014/EØS/27/08	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7223 – Danish Crown/Sokolów) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	32
2014/EØS/27/09	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7233 – Allianz/Going concern of UnipolSai Assicurazioni)	33

2014/EØS/27/10	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7056 – USS/BA/easy-Jet/Monarch/Crown Shareholder/NATS)	34
2014/EØS/27/11	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7149 – La Banque Postale/SNCF/SOFIAP)	34
2014/EØS/27/12	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7180 – Agrifirm/BayWa/Grimec JV)	35
2014/EØS/27/13	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7199 – Nestlé/Galderma)	35
2014/EØS/27/14	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7200 – Lenovo/IBM x86 Server Business)	36
2014/EØS/27/15	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7206 – Bain Capital/Anchorage Capital/Ideal Standard)	36
2014/EØS/27/16	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7218 – Brookfield/APMTNA/APMT Elizabeth)	37
2014/EØS/27/17	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.7227 – Temasek/Olam International)	37
2014/EØS/27/18	Kommisjonsmelding om gjeldende rentesatser for tilbakebetaling av statsstøtte og referanse-/kalkulasjonsrenter for 28 medlemsland gjeldende fra 1. mai 2014	38
2014/EØS/27/19	Melding fra det kroatisk økonomidepartementet i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner – Kunngjøring av Republikken Kroatias første konsesjonsrunde for tillatelser til leting etter og utvinning av hydrokarboner (offshore)	39

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

VEDTAK I EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN

2014/EØS/27/01

nr. 73/13/COL

av 20. februar 2013

om 89. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innføring av et nytt kapittel om anvendelsen av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽¹⁾, særlig avtalens artikkel 61–63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽²⁾, særlig artikkel 5 nr. 2 bokstav b) og artikkel 24,

under henvisning til saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet, vedtatt av EFTAs overvåkningsorgan 19. januar 1994⁽³⁾,

og ut fra følgende betraktninger:

I henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 24 skal Overvåkningsorganet håndheve EØS-avtalens bestemmelser om statsstøtte.

I henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 5 nr. 2 bokstav b) skal Overvåkningsorganet utferdige meldinger eller retningslinjer om spørsmål som EØS-avtalen omhandler, dersom EØS-avtalen eller overvåknings- og domstolsavtalen uttrykkelig bestemmer det eller Overvåkningsorganet anser det nødvendig.

Europakommisjonen vedtok 19. desember 2012 en ny melding om anvendelsen av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett.⁽⁴⁾

Meldingen er også relevant for Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

Det må sikres ensartet anvendelse av statsstøttereglene for EØS i hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

I henhold til punkt II under overskriften "GENERELT" på slutten av vedlegg XV til EØS-avtalen skal Overvåkningsorganet, etter samråd med Kommisjonen, vedta tilsvarende rettsakter som dem Kommisjonen vedtar.

Det er holdt samråd med Europakommisjonen og EFTA-statene –

GJORT DETTE VEDTAK:

⁽¹⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽²⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽³⁾ Retningslinjer for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62 og protokoll 3 artikkel 1 i overvåknings- og domstolsavtalen, vedtatt og utferdiget av Overvåkningsorganet 19. januar 1994, kunngjort i EFT L 231 av 3.9.1994, s. 1, og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, s. 1, med senere endringer: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

⁽⁴⁾ Melding fra Kommisjonen om retningslinjer innen EU for anvendelsen av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett (EUT C 25 av 26.1.2013, s. 1).

Artikkel 1

Retningslinjene for statsstøtte endres ved at det innføres et nytt kapittel om anvendelse av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett. Det nye kapittelet finnes i vedlegget til dette vedtak.

Artikkel 2

Bare den engelske utgaven har gyldighet.

Utferdiget i Brussel, 20. februar 2013.

For EFTAs overvåkningsorgan

Oda Helen Sletnes
President

Sabine Monauni-Tömördy
Medlem av kollegiet

VEDLEGG

Anvendelse av statsstøtteregele i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett⁽¹⁾**1. Innledning**

- 1) Bredbåndstilknytning er av strategisk betydning for europeisk vekst og nyskaping i alle økonomiske sektorer samt for sosial og territorial utjevning. Den europeiske unions strategi Europa 2020 ("EU2020") understreker betydningen av bredbåndsutbygging. Et av strategiens viktigste initiativer, *Digital agenda for Europa* (heretter kalt DAE)⁽²⁾ gjentar målet fra EU2020 om at alle europeere skal ha grunnleggende bredbåndstilknytning innen 2013, og ønsker å sikre at innen 2020 skal i) alle europeere ha tilgang til Internett-hastigheter på over 30 Mbps, og ii) minst 50 % av europeiske husholdninger abonnere på Internett-forbindelser på over 100 Mbps. I tråd med EU2020 og DAE støtter også EFTAs overvåkningsorgan (heretter kalt Overvåkningsorganet) vidtrekkende tilgang til bredbåndstjenester for alle europeiske borgere samt tilgang til høyere Internett-hastigheter.
- 2) Sektoren for elektronisk kommunikasjon har gjennomgått en grunnleggende liberaliseringsprosess og omfattes nå av sektorbestemmelser. EØS-rammereglene for elektronisk kommunikasjon inneholder dessuten harmoniseringsregler for bredbåndstilgang.⁽³⁾ Med henblikk på eksisterende bredbåndsnett er grossistmarkedene per i dag omfattet av forhåndsregulering i de fleste EØS-stater. Ytterligere utbygging av bredbåndsnett, særlig neste generasjon aksessnett (heretter kalt NGA-nett)⁽⁴⁾, krever fortsatt at nasjonale reguleringsmyndigheter må gripe inn på grunn av sin rolle i sektoren for elektroniske kommunikasjonstjenester.
- 3) Desto viktigere er det at offentlige midler anvendes med forsiktighet i denne sektoren, og at Overvåkningsorganet påser at statsstøtte er et supplement til og ikke erstatter investeringer fra markedsaktørene. Alle statlige inngrep skal i størst mulig grad begrense risikoen for fortrenkning av private investeringer, endring i kommersielle investeringsincentiver og i siste instans konkurransevridning som strider mot EØS-statenes felles interesser.
- 4) Disse retningslinjene oppsummerer prinsippene i Overvåkningsorganets anvendelse av EØS-avtalens statsstøtteregele på tiltak som støtter utbygging av bredbåndsnett i alminnelighet (avsnitt 2). De beskriver anvendelsen av disse prinsippene ved vurdering av støttetiltak for hurtig utrulling av grunnleggende bredbåndstilknytning og neste generasjon aksessnett (NGA) med svært høy hastighet (i avsnitt 3). Overvåkningsorganet vil anvende retningslinjene i sin vurdering av statsstøtte for bredbånd. Dette vil øke rettssikkerheten og åpenheten omkring Overvåkningsorganets beslutningsprosess.

2. Hovedprinsippene i overvåkningsorganets politikk for statsstøtte for bredbånd

- 5) EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 fastsetter at "støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, skal være uforenlig med denne avtalens funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene". Av dette følger at for at tiltak skal anses som statsstøtte, må følgende kumulative vilkår være oppfylt:
 - a) tilskuddet må gis ved hjelp av statsmidler,
 - b) tiltaket må gi en økonomisk fordel til foretak,
 - c) fordelene må være selektiv og

⁽¹⁾ Dette kapitlet tilsvare melding fra Kommissjonen om retningslinjer innen EU for anvendelsen av statsstøtteregele i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett (EUT C 25 av 26.1.2013, s. 1).

⁽²⁾ Melding fra Kommissjonen til Europaparlamentet, Europarådet, Den europeiske økonomiske og sosiale komité og Regionkomiteen, KOM (2010) 245 endelig, *En digital agenda for Europa* som det også vises til i resolusjonen fra det 37. møtet i Parlamentarikerkomiteen for EØS, 26. oktober 2011.

⁽³⁾ Se artikkel 12 nr. 4 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XI nr. 5cl (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammer for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (rammedirektivet) (EUT L 108 av 24.4.2002, s. 33)) (EUT L 116 av 22.4.2004, s. 60, og EØS-tillegget nr. 20 av 22.4.2004, s. 14), som endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/140/EF av 25. november 2009 (direktivet om bedre regulering, EUT L 337 av 18.12.2009, s. 37) (ennå ikke innlemmet i EØS-avtalen) og i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XI nr. 5cl (kommisjonsforordning (EF) nr. 544/2009 (EUT L 167 av 29.6.2009, s. 12); EUT L 334 av 17.12.2009, s. 4 og EØS-tillegget nr. 68 av 17.12.2009, s. 4).

⁽⁴⁾ Se rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XI nr. 26l (kommisjonsrekommendasjon av 20.9.2010 om regulert tilgang til neste generasjon aksessnett (NGA) (EUT L 251 av 25.9.2010, s. 35), EUT L 341 av 13.12.2012, s. 28, og EØS-tillegget nr. 70 av 13.12.2012, s. 32).

- d) vri eller true med å vri konkurransen og
- e) tiltaket må påvirke samhandelen i EØS.

2.1 EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1: Om det foreligger støtte

- 6) **Bruk av statsmidler:** Overføring av statsmidler kan skje på ulike måter, for eksempel i form av direkte tilskudd, skattelette⁽⁵⁾, lån til gode vilkår eller andre former for fordelaktige finansieringsbetingelser. Det vil også være bruk av statsmidler dersom staten leverer en naturalytelse, for eksempel investerer i byggingen av (deler) av bredbåndsinfrastrukturen. Statsmidler kan brukes⁽⁶⁾ på nasjonalt, regionalt eller lokalt nivå.
- 7) **Foretak:** Statlige tiltak til støtte for bredbåndsinvesteringer er som regel tilknyttet utøvelsen av en økonomisk aktivitet, for eksempel bygging og drift av samt tildeling av tilgang til bredbåndsinfrastruktur eller tilknytningsmulighet for sluttbrukere. Staten kan også selv utøve en økonomisk aktivitet når den driver og utnytter (deler av) en bredbåndsinfrastruktur, for eksempel gjennom et eget selskap eller innenfor rammen av statsforvaltningen. Byggingen av en bredbåndsinfrastruktur med det formål at den i framtiden skal utnyttes kommersielt av staten eller eksterne operatører, utgjør også økonomisk aktivitet.⁽⁷⁾ Utrullingen av et bredbåndsnett for ikke-kommersielle formål vil muligens ikke utgjøre statsstøtte⁽⁸⁾, fordi byggingen av nettet ikke begunstiger noe foretak.⁽⁹⁾ Dersom imidlertid bredbåndsinvestorer eller -operatører gis tilgang til et slikt nett på et senere tidspunkt, er det sannsynligvis snakk om statsstøtte.⁽¹⁰⁾
- 8) **Fordel:** Støtten bevilges vanligvis direkte til investorene som finansierer nettet, og disse velges i de fleste tilfeller ut på grunnlag av en konkurranseutsatt anbudsprosess. Når statens tilskudd ikke bevilges på normale markedsvilkår og derfor utgjør statsstøtte ifølge prinsippet om normal markedsatferd (se nr. 11 nedenfor), garanterer bruk av en konkurranseutsatt utvelgingsprosess at eventuell støtte begrenses til det som er absolutt nødvendig for å gjennomføre det aktuelle prosjektet. Dette utelukker imidlertid ikke at det kan foreligge støtte, siden de offentlige myndigheter likevel vil gi et tilskudd til anbudsvinneren (for eksempel i form av såkalt "gap funding" eller naturalytelser), og formålet med en slik framgangsmåte er nettopp valg av støttemottaker. Den økonomiske støtten gir anbudsvinneren mulighet til å drive denne kommersielle aktiviteten på vilkår som ellers ikke er tilgjengelig i markedet. Utover den direkte mottakeren av støtten kan tredjemannsoperatører som får grossisttilgang til den subsidierte infrastrukturen, være indirekte støttemottakere.⁽¹¹⁾
- 9) **Selektivitet:** Statlige tiltak til støtte for utbygging av bredbåndsnett er selektive ved at de er rettet mot bredbåndsinvestorer og tredjemannsoperatører som kun er aktive på visse områder av det totale markedet for elektroniske kommunikasjonstjenester. Når det gjelder kommersielle sluttbrukere av det subsidierte nettet⁽¹²⁾, er imidlertid tiltaket ikke nødvendigvis selektivt så lenge den subsidierte infrastrukturen er åpen for alle sektorer i økonomien. Det vil være tale om selektivitet dersom bredbåndsutbyggingen retter seg spesifikt mot bestemte brukere innen næringslivet, for eksempel dersom statstilskuddet er rettet mot byggingen av et bredbåndsnett til fordel for forhåndsbestemte selskaper som ikke er valgt ut basert på generelle kriterier som gjelder for hele området som den bevilgende myndigheten har ansvaret for.⁽¹³⁾

⁽⁵⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N-398/05 – Ungarn, *Skattefordeler ved utvikling av bredbånd*.

⁽⁶⁾ Et offentlig foretaks midler utgjør statsmidler i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, ettersom de offentlige myndighetene kontrollerer disse midlene. Sak C-482/99 *Frankrike mot Kommisjonen*, [2002] saml. I-4397. I samsvar med denne dommen må det dessuten vurderes om finansiering via et offentlig eid foretak kan tilskrives staten.

⁽⁷⁾ Sak T-443/08 og T-455/08 *Freistaat Sachsen m.fl. mot Kommisjonen* [2011] saml. II-1311, nr. 93–95.

⁽⁸⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak NN 24/07 – Den tsjekkiske republikk, *Kommunalt trådløst nett i Praha*.

⁽⁹⁾ Tilsvarende, dersom et nett bygges eller bredbåndstjenester kjøpes for å dekke den offentlige forvaltningens egne behov, vil muligens slike inngrep, under visse omstendigheter, ikke være til fordel for økonomiske foretak. Se kommisjonsbeslutning i sak N 46/07 – Storbritannia, *Ordning for nettverk i offentlig sektor i Wales*.

⁽¹⁰⁾ Kommisjonsbeslutning i sak SA.31687 (N 436/10) – Italia, *Bredbånd i Friuli Venezia Giulia (Prosjekt Hermes)* og i sak N 407/09 – Spania, *Xarxa Oberta*.

⁽¹¹⁾ Selv om tredjemannsoperatører betaler et vederlag for den grossistleverte tilgangen, er det sannsynlig at fordelene ved støtten i hvert fall delvis kommer dem til gode. Grossistprisene er nemlig ofte regulerte. Prisregulering medfører en lavere pris enn det grossisten ellers ville kunne oppnå i markedet (som kan være en monopolpris dersom det ikke er noen konkurranse med andre nett). Der prisene ikke er regulert, vil grossisten uansett måtte sette sine priser ut fra gjennomsnittsprisene som gjelder på andre, mer konkurranseutsatte, områder (se nr. 74 bokstav h nedenfor) som sannsynligvis også gir en lavere pris enn den som grossisten ellers ville ha kunnet oppnå i markedet.

⁽¹²⁾ Tilskudd til private brukere omfattes ikke av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

⁽¹³⁾ Som eksempel kan nevnes støtte til næringsparker. Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 626/09 – Italia, *NGA for industriområder i Lucca*.

- 10) **Konkurransesvridning:** I henhold til rettspraksis fra Den europeiske unions domstol (heretter kalt EU-domstolen) vrir økonomisk støtte eller støtte i form av naturalytelser konkurransen dersom det styrker stillingen til et foretak sammenlignet med andre foretak.⁽¹⁴⁾ På grunn av statsstøtten som gis til en konkurrent, kan eksisterende operatører redusere kapasiteten og potensielle operatører kan beslutte ikke å gå inn på et nytt marked eller et nytt geografisk område. Det er sannsynlig at konkurransesvridningen forsterkes om mottakeren av tilskuddet har en sterk markedsstilling. Når mottakeren av tilskuddet allerede er dominerende på et marked, kan støttetiltaket forsterke denne dominansen ved ytterligere å svekke de konkurransemessige begrensninger som konkurrenter kan utøve.
- 11) **Påvirkning på handelen:** I den utstrekning det statlige inngrepet kan påvirke tjenesteleverandører fra andre EØS-stater (blant annet gjennom å gjøre det mindre attraktivt for dem å etablere seg i den aktuelle EØS-staten), påvirker det også handelen siden markedene for elektroniske kommunikasjonstjenester (grossist- og detaljmarkedene for bredbånd) er åpne for konkurranse mellom operatører og tjenesteleverandører.⁽¹⁵⁾

2.2 *Fravær av støtte: anvendelsen av prinsippet om normal markedsatferd*

- 12) EØS-avtalens artikkel 125 fastsetter at "[d]enne avtale skal ikke på noen måte berøre avtalepartenes regler om eiendomsretten". I henhold til EU-domstolens rettspraksis, i henhold til artikkel 345 i Traktat om den europeiske unions virkemåte (heretter kalt TEUV), følger det av likebehandlingsprinsippet at kapital som staten direkte eller indirekte stiller til et foretaks rådighet under omstendigheter som samsvarer med normale markedsvilkår, ikke kan anses som statsstøtte. Når andeler i kapital eller kapitaltilførsler fra en offentlig investor ikke gir tilstrekkelig mulighet til lønnsomhet, selv ikke på lang sikt, må inngrepet anses som støtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, og støttens forenlighet med EØS-avtalens virkemåte skal vurderes utelukkende på grunnlag av kriteriene i nevnte artikkel.⁽¹⁶⁾
- 13) I sitt Amsterdam-vedtak har Europakommisjonen (heretter kalt Kommisjonen) undersøkt anvendelsen av prinsippet om normal markedsatferd for private investorer på bredbåndsområdet.⁽¹⁷⁾ Som det understrekes i dette vedtaket, må den offentlige investeringens forenlighet med markedsvilkårene dokumenteres grundig og utfyllende, enten ved at det foreligger en betydelig deltakelse fra private investorers side, eller ved at det foreligger en sunn forretningsplan som viser tilstrekkelig avkastning på investeringen. Der private investorer deltar i prosjektet, er det et ufravikelig krav at de påtar seg den kommersielle risikoen som er forbundet med investeringen, på de samme vilkår som den offentlige investoren. Dette gjelder også andre former for statstilskudd som lån til spesielt gode betingelser eller garantier.⁽¹⁸⁾

2.3 *Statsstøtte til bredbåndsutbygging som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning – Altmark-dommen og forenlighet i henhold til EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2.*

- 14) I enkelte tilfeller kan EFTA-statene være av den oppfatning at utbyggingen av et bredbåndsnett skal ses på som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i betydningen av EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2⁽¹⁹⁾ og *Altmark*-dommen⁽²⁰⁾, og yte offentlig finansiering på grunnlag av dette. I slike tilfeller må EFTA-statenes tiltak vurderes ut fra Overvåkningsorganets retningslinjer om godtgjøring for å yte tjenester av allmenn økonomisk betydning⁽²¹⁾, og Overvåkningsorganets

⁽¹⁴⁾ Sak C-310/99 *Italia mot Kommisjonen* [2002] saml. I-02289, nr. 65.

⁽¹⁵⁾ Se kommisjonsbeslutning i sak N 237/08 – Tyskland, *Støtte til bredbånd i Niedersachsen*.

⁽¹⁶⁾ Sak C-303/88, *Italia mot Kommisjonen* [1991] saml. I-1433, nr. 20–22.

⁽¹⁷⁾ Kommisjonsbeslutning av 11. desember 2007 i sak C 53/06 – Nederland, *Citynet Amsterdam – investering av Amsterdam by i et fibernett til hjemmet (FtH)* (EUT L 247 av 16.9.2008, s. 27).

⁽¹⁸⁾ Overvåkningsorganets retningslinjer for statsgarantier (EUT L 274 av 26.10.2000, EØS-tillegget nr. 48 av 26.10.2000, s. 45), endret ved EUT L 105 av 21.4.2011, s. 32, EØS-tillegget nr. 23 av 21.4.2011, s. 1.

⁽¹⁹⁾ I henhold til rettspraksis skal foretak som har fått tildelt oppgaven med å yte tjenester av allmenn økonomisk betydning, ha blitt tildelt denne oppgaven gjennom en offentlig myndighets beslutning. I denne sammenhengen kan et oppdrag om å yte en tjeneste av allmenn økonomisk betydning tildeles en aktør gjennom en tjenestekonsesjon. Se forente saker T-204/97 og T-270/97 *EPAC – Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA mot Kommisjonen* [2000] saml. II-2267, nr. 126 og sak T-17/02 *Fred Olsen, SA mot Kommisjonen* [2005] saml. II-2031, nr. 186, 188–189.

⁽²⁰⁾ Sak C-280/00 *Altmark Trans GmbH og Regierungspräsidium Magdeburg mot Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* [2003] saml. I-7747. Heretter kalt *Altmark*-dommen.

⁽²¹⁾ Se <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VI---Compensation-granted-for-the-provision-of-services-of-general-economic-interest.pdf> (ennå ikke offentliggjort).

rammebestemmelser for statsstøtte i form av godtgjøring for offentlig tjenesteyting⁽²²⁾, samt kommisjonsbeslutning av 20. desember 2011 om anvendelse av artikkel 106 nr. 2 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte på statsstøtte i form av godtgjøring for offentlig tjenesteyting til visse foretak som er blitt tillagt oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning⁽²³⁾ og kommisjonsforordning nr. 360/2012 av 25. april 2012 om anvendelse av artikkel 107 og 108 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte om bagatellmessig støtte til foretak som utfører tjenester av allmenn økonomisk betydning.⁽²⁴⁾ Disse dokumentene (som samlet kalles SGEI-pakken), gjelder også for statsstøtte for bredbåndsutbygging. Det følgende illustrerer bare anvendelsen av noen av prinsippene som forklares i disse dokumentene, på finansiering av bredbånd, med utgangspunkt i visse sektorspesifikke forhold.

Definisjonen av tjenester av allmenn økonomisk betydning

- 15) Når det gjelder definisjonen av tjenester av allmenn økonomisk betydning, har Overvåkningsorganet allerede i generelle vendinger presisert at EFTA-statene ikke kan knytte særlige forpliktelser til yting av tjenester som allerede ytes eller kan ytes på en tilfredsstillende måte og til vilkår, for eksempel pris, objektive kvalitetsegenskaper, kontinuitet og tilgang til tjenesten, som er forenlige med den offentlige interesse, som fastsatt av staten, av foretak som driver sin virksomhet under normale markedsvilkår.⁽²⁵⁾
- 16) Når dette prinsippet anvendes på bredbåndssektoren, er Overvåkningsorganet av den oppfatning at på områder der private investorer allerede har finansiert bredbåndsinfrastruktur (eller er i ferd med å utvide nettet ytterligere) og allerede tilbyr konkurransedyktige bredbåndstjenester med tilstrekkelig dekning, kan ikke utbyggingen av en parallell, konkurrerende og offentlig finansiert bredbåndstruktur betraktes som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i henhold til EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2.⁽²⁶⁾ Om det derimot kan påvises at private investorer ikke kan tilby tilstrekkelig bredbåndskapasitet i nær framtid⁽²⁷⁾ til alle innbyggere eller brukere, og at en betydelig del av befolkningen dermed ikke tilbys nettilgang, kan godtgjøring for offentlig tjenesteyting gis til et foretak som er tildelt oppgaven med å drifte en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, forutsatt at vilkårene i retningslinjene for tjenester av allmenn økonomisk betydning sitert ovenfor oppfylles. I denne sammenhengen skal de nettene som skal inkluderes i vurderingen av behovet for en tjeneste av allmenn økonomisk betydning alltid være av sammenlignbar art, det vil si enten grunnleggende bredbåndnett eller NGA-nett.
- 17) Videre kan utbygging og drift av bredbåndsinfrastruktur betraktes som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning utelukkende dersom en slik infrastruktur gir tilknytningsmulighet til alle brukere innenfor et gitt område, både husholdninger og bedrifter. Støtte bare for tilknytning av bedrifter er ikke tilstrekkelig.⁽²⁸⁾
- 18) Av den obligatoriske karakteren ved oppdraget om å yte tjeneste av allmenn økonomisk betydning følger det dessuten at leverandøren av nettet som skal bygges ut, ikke vil kunne nekte grossisttilgang til infrastrukturen på et skjønnsmessig og/eller diskriminerende grunnlag (f.eks. fordi det ikke er kommersielt lønnsomt å tilby tilgangstjenester til et gitt område).
- 19) Gitt graden av konkurranse som er oppnådd siden liberaliseringen av sektoren for elektronisk kommunikasjon i EØS og spesielt konkurransen som i dag finnes på detaljmarkedet for bredbånd, bør et offentlig finansiert nett som etableres innenfor rammene av en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, være tilgjengelig for alle interesserte operatører. Oppdraget å levere en tjeneste av allmenn økonomisk betydning når det gjelder bredbåndsutbygging bør derfor være basert på

⁽²²⁾ Se <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VI---Compensation-granted-for-the-provision-of-services-of-general-economic-interest.pdf> (ennå ikke offentliggjort).

⁽²³⁾ Rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1h, beslutning nr. 66/2012 (EUT L 207 av 2.8.2012, s. 46 og EØS-tillegget nr. 43 av 2.8.2012, s. 56) (EUT L 7 av 11.1.2012, s. 3–10).

⁽²⁴⁾ Rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1ha, se EØS-komiteens beslutning nr. 225/2012 av 7. desember 2012, ikke offentliggjort på tidspunktet for dette vedtak.

⁽²⁵⁾ Se nr. 48 i Overvåkningsorganets retningslinjer om godtgjøring for å yte tjenester av allmenn økonomisk betydning, og avsnitt 13 i rammebestemmelsene for statsstøtte i form av godtgjøring for offentlig tjenesteyting.

⁽²⁶⁾ Se nr. 49 i Overvåkningsorganets retningslinjer om godtgjøring for å yte tjenester av allmenn økonomisk betydning.

⁽²⁷⁾ Begrepet "i nær framtid" skal forstås som en periode på tre år i tråd med nr. 59 i disse retningslinjene.

⁽²⁸⁾ Se nr. 50 i Overvåkningsorganets retningslinjer om godtgjøring for å yte tjenester av allmenn økonomisk betydning. Se også kommisjonsbeslutning N 284/05 – Irland, *Regionalt bredbåndprogram: Metropolitan Area Networks ("MANs")*, fase II og III og N 890/06 – Frankrike, *Aide du Sicoval pour un réseau de très haut débit*.

levering av en passiv⁽²⁹⁾, nøytral⁽³⁰⁾ og åpen infrastruktur. Et slikt nett bør gi tilgangssøkerne alle mulige former for nettilgang og tillate effektiv konkurranse på detaljnivå, slik at sluttbrukerne garanteres konkurransedyktige og prisgunstige tjenester.⁽³¹⁾

- 20) Oppdraget bør derfor kun omfatte utbygging av bredbåndsnett som gir tilknytningsmulighet for alle og relevante tilgangstjenester i grossistledet, uten at kommunikasjonstjenester i detaljledet omfattes.⁽³²⁾ Der leverandøren av oppdraget om å levere en tjeneste av allmenn økonomisk betydning også er en vertikalt integrert bredbåndsoperatør, bør det iverksettes tilfredsstillende tiltak for å unngå interessekonflikter, utilbørlig diskriminering og eventuelle andre skjulte indirekte fordeler.⁽³³⁾
- 21) Siden markedet for elektroniske kommunikasjon er fullstendig deregulert, kan ikke et oppdrag om å levere tjenester av allmenn økonomisk betydning når det gjelder bredbåndsutbygging baseres på tildeling av en eksklusiv eller spesiell rettighet til leverandøren, i henhold til EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2.

Beregning av godtgjøring og tilbakebetaling

- 22) Ved beregning av godtgjøring for tjenester av allmenn økonomisk betydning skal prinsippene i SGEI-pakken gjelde fullt ut. Sett på bakgrunn av de spesielle forholdene i bredbåndssektoren, er det imidlertid hensiktsmessig å tilføye en klargjøring knyttet til tjenester av allmenn økonomisk betydning som skal gi dekning i boligområder eller distrikter uten Internett-forbindelse (såkalte "hvite flekker") innenfor et større område der visse operatører allerede har bygd ut sin egen nettinfrastruktur eller planlegger å gjøre dette i nær framtid. I de tilfeller der området som omfattes av tjenesten av allmenn økonomisk betydning ikke er begrenset til bare de "hvite flekkene", kan tjenesteleverandøren, på grunn av disse flekkenes størrelse eller plassering, måtte bygge ut en nettinfrastruktur også i de lønnsomme områdene som allerede er dekket av kommersielle aktører. I slike situasjoner bør eventuell godtgjøring bare dekke kostnadene for utrulling av en infrastruktur i de ulønnsomme "hvite flekkene", med høyde for relevante inntekter og en rimelig fortjeneste.⁽³⁴⁾
- 23) I mange tilfeller kan det være hensiktsmessig å fastsette godtgjøringen på forhånd, slik at man dekker det forventede finansieringsbehovet over en gitt tidsperiode, i stedet for å fastsette kompensasjonen utelukkende på bakgrunn av kostnader og inntekter etter hvert som de oppstår. I den førstnevnte modellen er det vanligvis flere incentiver for selskapet til å holde kostnadene nede og utvikle virksomheten over tid.⁽³⁵⁾ I tilfeller der et oppdrag om å yte tjenester av allmenn økonomisk betydning som gjelder utbygging av et bredbåndsnett ikke er basert på utbyggingen av en offentlig eid infrastruktur, bør det etableres egnede overvåknings- og tilbakebetalingsmekanismer for å hindre at en tjenesteleverandør får uforholdsmessige fordeler av å beholde eierskapet til nettet som ble finansiert med offentlige midler, når det offentlige oppdraget utløper.

⁽²⁹⁾ Den passive nettinfrastrukturen er i praksis den fysiske infrastrukturen til nettene. Se ordlisten for definisjon.

⁽³⁰⁾ Et nett bør være teknologinøytralt og på den måten gjøre det mulig for tilgangssøkere å bruke en hvilken som helst tilgjengelig teknologi for å levere tjenester til sluttbrukere.

⁽³¹⁾ I tråd med nr. 74 bokstav g) i disse retningslinjene.

⁽³²⁾ Slike begrensninger rettfærdiggjøres av at markedskreftene, så snart et bredbåndsnett som gir universell tilknytningsmulighet er utbygd, normalt vil være tilstrekkelig for at alle brukere skal få tilgang til kommunikasjonstjenester til en konkurransedyktig pris.

⁽³³⁾ Slike tiltak bør spesielt omfatte krav om atskilte regnskaper, og kan også omfatte etableringen av et selskap som er strukturelt og juridisk atskilt fra den vertikalt integrerte operatøren. Et slikt selskap bør ha ansvaret for å utføre det delte oppdraget å levere en tjeneste av allmenn økonomisk betydning.

⁽³⁴⁾ EFTA-statene skal, med utgangspunkt i omstendighetene i hvert enkelt tilfelle, utforme den best egnede metoden for å se til at godtgjøringen som tildeles, bare vil dekke kostnadene forbundet med å gjennomføre oppdraget å levere tjenester av allmenn økonomisk betydning i de "hvite flekkene", i tråd med SGEI-pakkens prinsipper, med høyde for relevante inntekter og en rimelig fortjeneste. Den bevilgede godtgjøringen kan for eksempel baseres på en sammenligning av fortjenesten fra kommersiell utnyttelse av infrastrukturen i de lønnsomme områdene som allerede har dekning via kommersielle operatører, og fortjenesten fra kommersiell utnyttelse av de hvite flekkene. All fortjeneste utover en rimelig fortjeneste, dvs. fortjeneste som overskrider den gjennomsnittlige avkastningen i bransjen på kapital for utbygging av en gitt bredbåndsinfrastruktur, kan anvendes til å finansiere en tjeneste av allmenn økonomisk betydning i de ulønnsomme områdene. Det overstigende kan utgjøre en del av godtgjøringen som bevilges. Se kommisjonsbeslutning i sak N 331/08, Frankrike – *THD Hauts de Seine*.

⁽³⁵⁾ Om usikkerheten omkring den framtidige kostnads- og inntektsutviklingen er stor, og om det er stor informasjonsasymmetri, kan de offentlige myndighetene også velge å bruke modeller for godtgjøring som ikke helt og fullt bygger på forhåndsregulering, men heller er en kombinasjon av forhåndsregulering og etterhåndsregulering (f.eks. gjennom bruk av tilbakebetaling som sikrer en balansert fordeling av uforutsett fortjeneste).

2.4 Administrative og lovgivningsmessige tiltak til støtte for bredbåndsutbygging som faller utenfor statsstøttereglene i EØS

- 24) EFTA-statene kan velge flere typer tiltak for å påskynde utbyggingen av bredbånd, og da spesielt NGA-nett, i tillegg til å gi direkte støtte til foretak. Slike tiltak behøver ikke nødvendigvis innebære statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.
- 25) Tatt i betraktning at en stor del av kostnadene forbundet med utbygging av NGA-nett generelt er tilknyttet anleggsarbeid⁽³⁶⁾, kan EFTA-statene i samsvar med f.eks. rammereglene for elektronisk kommunikasjon⁽³⁷⁾ beslutte å forenkle anskaffelsesprosessen når det gjelder framføringsrettigheter, kreve at nettoperatorene samordner anleggsarbeidet sitt og/eller at de deler noe av sin infrastruktur. På samme måte kan EFTA-statene også kreve at alle nye konstruksjoner (inkludert nye vann-, strøm-, transport- og kloaknett) og/eller bygninger utstyres med en tilknytning tilpasset NGA-nett. Dessuten kan uansett tredjemenn for egen regning etablere egne passive nettinfrastukturer i forbindelse med generelle offentlige anleggsarbeider. Denne muligheten bør tilbys alle interesserte operatører på en åpen og ikke-diskriminerende måte og bør i prinsippet være åpen for alle potensielle brukere (f.eks. strøm-, gass- og vanntjenester), ikke bare operatører innen elektronisk kommunikasjon.⁽³⁸⁾ En sentralisert gjennomgang av eksisterende infrastruktur (subsidiert og annen), som eventuelt også omfatter planlagte arbeider, kan bidra i forbindelse med utrulling av et kommersielt bredbånd.⁽³⁹⁾ Eksisterende infrastruktur gjelder ikke kun telekom-infrastruktur som kablet, trådløs eller satellittbasert infrastruktur, men også alternative infrastrukturer (kloakker, mannhull osv.) innen andre bransjer (f.eks. el-, gass- og vannverk).⁽⁴⁰⁾

2.5 Vurdering av forenlighet i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c)

- 26) Der hvor statlige inngrep til støtte for bredbåndsutbygging oppfyller vilkårene som er definert i avsnitt 2.1, vurderer Overvåkningsorganet som regel forenligheten på grunnlag av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c).⁽⁴¹⁾ Hittil har regionale og lokale myndigheter anvendt ulike modeller for inngrep. En ikke-uttømmende liste over disse modellene finnes i tilleggset. Bortsett fra modellene som beskrives i tilleggset, kan myndigheter også utarbeide andre modeller for støtte til bredbåndsutbygging.⁽⁴²⁾ Alle forenlighetskriterier som fastsettes i disse retningslinjene, skal gjelde for alle typer inngrep.⁽⁴³⁾
- 27) Statsstøtte til bredbåndsprosjekter kan gjennomføres i støtteberettigede områder i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav a) og c), og retningslinjene for regionalstøtte.⁽⁴⁴⁾ I dette tilfellet kan støtte til bredbånd eventuelt betraktes som støtte til en nyinvestering i henhold til retningslinjene for regionalstøtte. Der hvor et tiltak omfattes av slike retningslinjer, og en EFTA-stat ønsker å tildele ekstraordinær støtte til ett enkelt foretak eller støtte til ett enkelt aktivitetsområde, har medlemsstaten ansvaret for å dokumentere at vilkårene i retningslinjene

⁽³⁶⁾ For eksempel graving, legging av kabler og kabelføring i bygninger. Ved utbygging av fiber for hjemmenettene kan slike kostnader utgjøre opptil 70–80 % av de totale investeringskostnadene.

⁽³⁷⁾ Se referanse i fotnote 3 ovenfor.

⁽³⁸⁾ Se også kommisjonsbeslutning i sak N 383/09 – Tyskland – *Endring av N 150/23008 Bredbånd på landsbygda i Sachsen*. Denne saken omhandler en situasjon der generelle offentlige anleggsarbeider, som vedlikehold av veier, ikke utgjorde statsstøtte. De tyske myndighetenes tiltak var "generelle anleggsarbeider" i form av vedlikeholdsarbeider som staten uansett ville ha utført. Muligheten til å plassere rørledninger og bredbåndsinfrastruktur i forbindelse med veiarbeidet – og for operatørenes egen regning – ble offentliggjort og var ikke begrenset til eller entydig rettet mot bredbåndssektoren. Det kan imidlertid ikke utelukkes at offentlig finansiering av slike arbeider omfattes av begrepet støtte i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 dersom de er begrenset til eller entydig rettes mot bredbåndssektoren.

⁽³⁹⁾ Se for eksempel den tyske reguleringsmyndighetens "Infrastrukturatlas", der operatører frivillig utveksler informasjon om infrastrukturer som er tilgjengelige, og som potensielt kan brukes på nytt.

⁽⁴⁰⁾ Det bør påpekes at rammereglene for elektronisk kommunikasjon gir vedkommende nasjonale myndigheter muligheten til å pålegge foretak å framlegge de nødvendige opplysninger, slik at disse myndighetene i samarbeid med de nasjonale reguleringsmyndighetene kan utarbeide en detaljert fortegnelse over arten, tilgjengeligheten og den geografiske plasseringen av nettemanlegg, og gjøre den tilgjengelig for de berørte parter. Se artikkel 12 nr. 4 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og tjenester (rammedirektivet) som endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/140/EF av 25. november 2009.

⁽⁴¹⁾ Se for eksempel Overvåkningsorganets vedtak nr. 231/11/COL om rask utbygging av neste generasjon aksessnett i landdistrikter i Tromsø kommune (EUT C 10 av 2.1.2012, s. 5, og EØS-tillegget nr. 2 av 12.1.2012, s. 3). En liste over alle vedtak som Kommisjonen har fattet på grunnlag av statsstøttereglene for bredbåndsutbygging, finnes på nettadressen http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf.

⁽⁴²⁾ For eksempel kan lån (i motsetning til tilskudd) være et nyttig virkemiddel for å motvirke mangelen på kreditt for langsiktige investeringer i infrastruktur.

⁽⁴³⁾ Dette påvirker ikke den eventuelle anvendelsen av Overvåkningsorganets retningslinjer for regionalstøtte som nevnt i nr. 27.

⁽⁴⁴⁾ Se Overvåkningsorganets retningslinjer for nasjonal regionalstøtte som gjelder på et gitt tidspunkt (f.eks. retningslinjene for nasjonal regionalstøtte for 2007–2013 (EUT L 54 av 28.2.2008, s. 1, og EØS-tillegget nr. 11 av 28.2.2008, s. 1.)).

for regionalstøtte er oppfylt. Spesielt innebærer dette at det aktuelle prosjektet skal bidra til en samordnet regional utviklingsstrategi, og at prosjektet ikke er av en slik karakter eller størrelse at det fører til en uakseptabel konkurransevridning.

2.5.1 *Oversikt over felles prinsipper for forenlighet*

28) Ved vurdering av et støttetiltak i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c) skal Overvåkningsorganet forvisse seg om at tiltakets positive effekt når det gjelder å oppnå et mål av felles interesse, oppveier dets potensielle negative effekt, inkludert handels- og konkurransevridning. Dette skjer i to trinn.

29) For det første må alle støttetiltak oppfylle de nødvendige vilkårene angitt nedenfor. Om et av følgende vilkår ikke oppfylles, erklæres støttetiltaket som uforenlig med EØS-avtalens virkemåte.

- 1) Støttetiltaket bidrar til oppnåelse av mål av felles interesse.
- 2) Markedet kan ikke levere de ønskede tjenester på grunn av markedssvikt eller vesentlige ulikheter.
- 3) Statsstøtte må være et egnet politisk virkemiddel.
- 4) Støtten skal ha en incentivvirkning.
- 5) Støtten skal begrenses til et minimum.
- 6) De negative effektene er begrensede.
- 7) Åpenhet.

30) For det andre, forutsatt at alle nødvendige vilkår oppfylles, vil Overvåkningsorganet avveie de positive virkningene av støttetiltaket når det gjelder å oppnå et mål av felles interesse, mot eventuelle negative virkninger.

31) De enkelte trinnene i Overvåkningsorganets vurdering på bredbåndsområdet, beskrives nærmere nedenfor.

1) Støttetiltaket bidrar til oppnåelse av mål av felles interesse

32) Når det gjelder mål av felles interesse, vil Overvåkningsorganet vurdere i hvilken utstrekning det planlagte inngrepet vil bidra til oppnåelse av målene av felles interesse beskrevet ovenfor.

2) Markedet kan ikke levere de ønskede tjenester på grunn av markedssvikt eller vesentlige ulikheter

33) En "markedssvikt" foreligger dersom markedene på egen hånd og uten inngrep ikke kan levere et effektivt resultat for samfunnet. Dette problemet kan oppstå for eksempel når visse investeringer ikke gjennomføres til tross for at den økonomiske fordel for samfunnet overstiger kostnadene.⁽⁴⁵⁾ I slike tilfeller kan tildelingen av statsstøtte ha positive virkninger, og markedets effektivitet kan forbedres generelt ved at de økonomiske incentivene for foretak justeres. I bredbåndssektoren finnes det en form for markedssvikt som er knyttet til positive eksternaliteter. Slike eksternaliteter oppstår når markedsaktørene ikke selv klarer å ta ut hele nytteverdien av egne tiltak. Tilgangen til bredbåndsnett baner for eksempel vei for flere tjenester og mer nyskaping, og begge deler vil sannsynligvis gagne flere enn bare bredbåndsnettets investorer og abonnenter. Markedet ville derfor ikke generert tilstrekkelig med private investeringer i bredbåndsnett.

34) På grunn av tetthetsfordeler er utbygging av bredbåndsnett som regel mer lønnsomt i områder der den potensielle etterspørselen er høyere og mer konsentrert, dvs. tettbefolkede områder. På grunn av de høye faste investeringskostnadene øker enhetskostnadene betydelig når befolkningstettheten faller.⁽⁴⁶⁾ Når bredbåndsnett bygges ut på kommersielle vilkår, er det en tendens til at kun en del av befolkningen omfattes av lønnsomme bredbåndsnett. Omfattende og prisgunstig tilgang til bredbånd genererer imidlertid positive eksternaliteter, ettersom det styrker vekst og nyskaping

⁽⁴⁵⁾ At et bestemt foretak ikke kan gjennomføre et prosjekt uten støtte, innebærer imidlertid ikke at det foreligger en markedssvikt. Et foretaks beslutning om ikke å investere i et prosjekt med lav lønnsomhet eller i et område med begrenset markedsetterterspørsel og/eller dårlig kostnadsmessig konkurranseevne, er ikke nødvendigvis et tegn på markedssvikt, men snarere på at markedet fungerer godt.

⁽⁴⁶⁾ Også satellittsystemer har enhetskostnader, men i større skala, og slike systemer har derfor en tendens til å være mindre avhengig av befolkningstettheten.

innen alle økonomiske sektorer. Der markedet ikke tilbyr tilfredsstillende bredbåndsdekning, eller der tilgangsvilkårene er utilstrekkelige, kan statsstøtte derfor bidra til å avhjelpe slik markedssvikt.

- 35) Et annet mulig mål av felles interesse er knyttet til rimelighetshensyn. Myndigheter kan velge å gripe inn for å redusere sosiale eller regionale ulikheter som en bestemt markedssituasjon skaper. I enkelte tilfeller kan statsstøtte til bredbånd også brukes som et virkemiddel for å forbedre tilgangen til viktige kommunikasjonsmidler, styrke deltakelsen i samfunnslivet og sikre alle samfunnsmedlemmer ytringsfrihet, og dermed også forbedre sosial og territorial utjevning.

3) *Statsstøtte som et egnet politisk virkemiddel og tiltakets utforming*

- 36) Offentlige inngrep til støtte for bredbåndsnett kan skje på statlig, regionalt eller kommunalt nivå.⁽⁴⁷⁾ Derfor er det viktig å samordne de ulike inngrepene, slik at man unngår overlapping og mangel på samstemthet. For å oppnå konsekvens og koordinering av lokale inngrep er det nødvendig å sikre en høy grad av åpenhet i lokale initiativer.
- 37) Der det er mulig, og idet det tas høyde for kompetanse og særtrekk, oppfordres EFTA-statene til å utforme landsdekkende ordninger som inneholder hovedprinsippene som ligger til grunn for de offentlige initiativene, og til å spesifisere de viktigste egenskapene til de planlagte nettene.⁽⁴⁸⁾ Nasjonale rammeprogrammer for bredbåndsutvikling garanterer forutsigbar bruk av offentlige midler, reduserer den administrative belastningen for mindre støttebevilgende myndigheter og påskynder gjennomføringen av det enkelte støttetiltaket. Videre oppfordres EFTA-statene til å bistå med tydelig veiledning på sentralt nivå i gjennomføringen av statsstøttefinansierte bredbåndsprosjekter.
- 38) De nasjonale reguleringsmyndighetene spiller en spesielt viktig rolle i utformingen av konkurransefremmende statsstøttetiltak som fremmer bredbånd. De nasjonale reguleringsmyndighetene har teknisk kunnskap og ekspertise takket være den viktige rollen de er tildelt gjennom sektorspesifikke bestemmelser.⁽⁴⁹⁾ De er best egnet til å støtte offentlige myndigheter når det gjelder statlige støtteordninger, og bør rådspørres når målområdene skal fastsettes. Nasjonale reguleringsmyndigheter bør også rådspørres når det gjelder å fastsette priser og betingelser for grossisttilgang og løse tvister mellom tilgangssøkere og operatøren av den subsidierte infrastrukturen. EFTA-statene oppfordres til å utstyre de nasjonale reguleringsmyndighetene med ressursene de trenger for å kunne yte slik støtte. EFTA-statene bør ved behov etablere et hensiktsmessig juridisk grunnlag for de nasjonale reguleringsmyndighetenes medvirkning i statsstøttede bredbåndsprosjekter. I tråd med beste praksis bør nasjonale reguleringsmyndigheter utarbeide retningslinjer for lokale myndigheter, som omfatter anbefalinger om markedsanalyse, tilgangsprodukter i grossistleddet og prisfastsettingsprinsipper som tar høyde for rammereglene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og tilhørende rekommandasjoner fra Overvåkningsorganet.⁽⁵⁰⁾
- 39) I tillegg til de nasjonale reguleringsmyndighetene kan også nasjonale konkurransemyndigheter bistå med gode råd spesielt i forbindelse med store rammeprogrammer. Dermed bidrar man til at det skapes like vilkår for anbydere og unngår at en uforholdsmessig stor andel av statlige midler øremerkes én operatør og styrker dennes (potensielt allerede dominerende) markedsposisjon.⁽⁵¹⁾ I tillegg til nasjonale reguleringsmyndigheter har enkelte EØS-stater etablert nasjonale kompetanse

⁽⁴⁷⁾ Når det gjelder kommunal og regional finansiering, se kommisjonsbeslutning i sak SA 33420 (2011/N) – Tyskland, *Breitband Lohr am Main*, og N 699/09 – Spania, *Desarrollo del programa de infraestructuras de telecomunicaciones en la Región de Murcia*.

⁽⁴⁸⁾ EU-medlemsstatene melder ofte rammeprogrammer som beskriver under hvilke forhold kommunal eller regional finansiering kan bevilges for bredbåndsutbygging. Se for eksempel N 62/10 – Finland, *Støtte til utbygging av bredbånd i griseendte strøk i Finland*, N 53/10 – Tyskland, *Føderalt rammeprogram for støtte til legging av kabelrør*, eller N 30/10 – Sverige, *Statsstøtte til bredbånd innenfor rammene av distriktsutbyggingsprogrammet*.

⁽⁴⁹⁾ Se referanse i fotnote 3 ovenfor.

⁽⁵⁰⁾ Se for eksempel Overvåkningsorganets rekommandasjon av 5. november 2008 om relevante produkt- og tjenestemarkeder innen sektoren for elektronisk kommunikasjon som kan pålegges forhåndsregulering i henhold til rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XI nr. 5cl (*europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester*), (EUT C 156 av 9.7.2009, s. 8 og EØS-tillegget nr. 36 av 9.7.2009, s. 1). Dette vil gi økt åpenhet, lette den administrative byrden for lokale myndigheter og kan bety at de nasjonale reguleringsmyndighetene ikke behøver å analysere hvert statsstøtteprosjekt for seg.

⁽⁵¹⁾ Se for eksempel *Avis n° 12-A-02 du 17.1.2012 relatif à une demande d'avis de la commission de l'économie, du développement durable et de l'aménagement du territoire du Sénat concernant le cadre d'intervention des collectivités territoriales en matière de déploiement des réseaux à très haut débit* (franske konkurransemyndighetenes uttalelse om utbygging av bredbåndsnett med svært høy hastighet).

sentre som skal hjelpe mindre, lokale myndigheter med å utforme statlige støttetiltak og sikre at reglene for statsstøtte anvendes konsekvent i henhold til disse retningslinjene.⁽⁵²⁾

- 40) For at et tiltak skal utformes på riktig måte er det dessuten en forutsetning i avveiningen at statsstøtten er et politisk virkemiddel som er *egnet* til løsning av problemet. I denne sammenhengen er det slik at selv om forhåndsregulering i mange tilfeller har forenklet utbyggingen av bredbånd i urbane og tettere befolkede områder, er det kanskje ikke et tilstrekkelig virkemiddel for å gjøre bredbåndstjenester tilgjengelige og spesielt ikke i områder med dårlig dekning og lav investeringsavkastning.⁽⁵³⁾ For tiltak på etterspørselssiden gjelder det på samme måte at tiltak som begunstiger bredbånd (for eksempel kuponger for sluttbrukere), kan bidra positivt til spredning av bredbånd⁽⁵⁴⁾, men likevel ikke alltid løse mangelen på bredbåndstilbud.⁽⁵⁵⁾ I visse situasjoner kan det derfor være at det ikke finnes noen alternativer til offentlig finansiering dersom man skal avhjelpe mangelen på bredbåndstilgang. De bevilgende myndighetene skal også ta hensyn til tildeling eller omfordeling av spektrum som potensielt kan føre til utbygging av nett i målområdene, og som gjør at bevilgende myndigheters mål kan oppnås uten bevilgning av direkte tilskudd.

4) *Støtten skal ha en incentivvirkning*

- 41) Når det gjelder tiltakets *incentivvirkning*, må man undersøke hvorvidt den aktuelle investeringen i bredbåndsnett ikke ville ha blitt gjennomført innenfor samme tidsramme uten statsstøtte. Om en operatør er pålagt visse forpliktelser om å dekke målområdet⁽⁵⁶⁾, kan det hende at denne ikke er berettiget til statsstøtte ettersom støtten sannsynligvis ikke vil ha noen incentivvirkning.

5) *Støtten skal begrenses til et minimum*

- 42) I vurderingen av det meldte tiltakets *proporsjonalitet* vil Overvåkningsorganet framheve en rekke vilkår som er nødvendige for å redusere statsstøtten og den potensielle konkurransevriddningen til et minimum. Dette forklares nærmere i de påfølgende avsnitt.

6) *De negative virkningene er begrensede*

- 43) Endringen i støttemottakerens atferd som følge av støtten, kan imidlertid også ha negativ innvirkning på konkurranse og handel. Konkurransevriddningens betydning kan vurderes på grunnlag av hvordan støtten påvirker konkurrentene. Om konkurrenter ser at lønnsomheten til deres tidligere investeringer reduseres som følge av støtten, kan de bestemme seg for å redusere sine framtidige investeringer eller til og med trekke seg fullstendig ut av markedet.⁽⁵⁷⁾ Om støttemottakeren som plukkes ut i en konkurranseutsatt utvelgingsprosess, i tillegg er et foretak som sannsynligvis allerede er dominerende på et marked eller kan bli dominerende som følge av statsstøtten, kan statsstøtten svekke konkurranstrykket som konkurrenter kan utøve. Dersom et statsstøttetiltak eller vilkårene knyttet til et slikt tiltak (inkludert finansieringsmetode når denne utgjør en integrert del av støttetiltaket) dessuten medfører et ikke-utskillbart brudd på EØS-retten, kan ikke støtten anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte.⁽⁵⁸⁾

7) *Åpenhet*

- 44) Støtte skal bevilges på en måte som gir åpenhet. Fremfor alt må man sørge for at EFTA-statene, de økonomiske aktørene, den interesserte offentligheten og Overvåkningsorganet har tilgang til alle relevante dokumenter og viktige opplysninger om støtten. Kravene til åpenhet er nærmere spesifisert i nr. 74.

⁽⁵²⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 237/08 *Støtte til bredbånd i Niedersachsen*, Tyskland eller SA.33671 *Broadband Delivery UK*, Storbritannia.

⁽⁵³⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 473/07 – Italia, *Bredbånd i Alto Adige*, og N 570/07 – Tyskland, *Bredbånd på landsbygda i Baden-Württemberg*.

⁽⁵⁴⁾ Spesielt for å fremme utnyttelsen av allerede tilgjengelige bredbåndsløsninger, enten de er lokalt tilgjengelige faste jordbaserte eller trådløse nett eller allment tilgjengelige satellittløsninger.

⁽⁵⁵⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 222/06 – Italia, *Støtte for å avhjelpe digitalt etterskudd i Sardinia*.

⁽⁵⁶⁾ Dette kan for eksempel gjelde LTE-mobiloperatører (LTE = long-term evolution) eller LTE Advanced-operatører med dekningsmål inkludert i sine lisensvilkår i målområdet. Dersom en operatør med forsyningsplikt mottar godtgjøring for offentlig tjenesteyting, kan det ikke bevilges ytterligere statsstøtte til finansiering av det samme nettet.

⁽⁵⁷⁾ Denne typen virkning kan kalles "fortrenging".

⁽⁵⁸⁾ Se for eksempel sak C156/98 *Tyskland mot Kommisjonen* [2000] saml. I6857, nr. 78 og sak C333/07 *Régie Networks* [2008] saml. I10807, nr. 94–116.

8) *Den overgripende avveiningen og vilkårene om forenlighet som skal begrense konkurranse-
vridningen*

- 45) En grundig utformet statsstøtteordning for bredbånd bør sikre at tiltaket samlet sett gir positive virkninger.
- 46) I så måte kan virkningen av statsstøtteordningen beskrives som en forandring i aktivitet sammenlignet med hva som ville vært tilfelle uten støtten. Støttens positive virkninger er direkte knyttet til endringen i støttemottakerens atferd. Denne endringen bør gjøre det mulig å oppnå det ønskede målet av felles interesse. Innen bredbåndssektoren leder støtten til utrulling av ny infrastruktur som ellers ikke ville ha blitt bygd, og dermed får man økt kapasitet og hastighet på markedet, lavere priser og flere valgmuligheter for forbrukerne samt høyere kvalitet og innovasjon. Dette vil også bety at forbrukerne får større tilgang til ressurser på Internett, og dette sammen med økt forbrukervern på området, vil sannsynligvis føre til økt etterspørsel.
- 47) Et subsidiert nett bør kunne sikre en ”betydelig endring” når det gjelder bredbåndstilgangen. Det kan påvises en ”betydelig endring” dersom det offentlige inngrepet fører til at i) den valgte anbudsgiveren foretar betydelige nye investeringer i bredbåndsnettet⁽⁵⁹⁾, og ii) den subsidierte infrastrukturen skaper betydelig ny kapasitet på markedet i form av større tilgang til bredbåndstjenester og tjenestenes kapasitet⁽⁶⁰⁾, hastigheter og konkurranse.⁽⁶¹⁾ Den betydelige endringen skal sammenlignes med eksisterende nettutrullinger samt konkrete planer for slike.
- 48) For å sikre at negative innvirkninger på konkurransen reduseres til et minimum må dessuten en rekke vilkår oppfylles ved utforming av støttetiltaket. Dette spesifiseres nærmere nedenfor i avsnitt 3.4.
- 49) Som et ytterligere tiltak for å sikre en begrensning i konkurransevridningen, kan Overvåkningsorganet kreve at visse støtteordninger omfattes av en tidsbegrensning (normalt på fire år eller mindre) og en evaluering med sikte på å kontrollere i) om de antagelser og betingelser som førte til beslutningen om forenlighet, er blitt oppfylt, ii) om støttetiltaket er virkningsfullt sett på bakgrunn av de forhåndsdefinerte målene, iii) hvilke konsekvenser støttetiltaket har på markeder og konkurranse, og at det i løpet av støttetiltakets varighet ikke oppstår urimelig konkurransevridning som er i strid med EØS-statenes interesser.⁽⁶²⁾ På bakgrunn av målene med evalueringen og for å unngå å pålegge EFTA-statene og mindre støtteprosjekter en uforholdsmessig stor byrde, gjelder dette kun nasjonale støtteordninger og støtteordninger med store budsjetter, når disse er av nyskapende art eller kan innebære betydelige forandringer for markeder, teknologi og lovgivning. Evalueringen skal gjennomføres av en ekspert som er uavhengig av myndigheten som bevilger statsstøtten, på grunnlag av en felles metode⁽⁶³⁾, og skal offentliggjøres. Evalueringen skal oversendes Overvåkningsorganet i god nok tid til at det kan foretas en vurdering av om støttetiltaket eventuelt skal forlenges. Uansett skal den oversendes innen ordningens utløp. Evalueringens nøyaktige omfang og metode skal fastsettes i vedtaket som godkjenner støttetiltaket. Eventuelle senere støttetiltak med lignende mål skal ta hensyn til resultatene av denne evalueringen.
- 50) Om avveiningen viser at de negative virkningene oppveier fordelene, kan Overvåkningsorganet forby støtten eller kreve utbedringstiltak, enten i utformingen av støtten eller i dens konkurransevridende effekt.

⁽⁵⁹⁾ Marginale investeringer utelukkende forbundet med oppgradering av de aktive komponentene i nettet, bør for eksempel ikke anses som berettiget til statsstøtte. Det samme gjelder visse oppgraderingsteknologier for kobberledningsnett (for eksempel vektorisering) som kan øke kapasiteten i eksisterende nett. Om slike teknologier ikke krever betydelige investeringer i ny infrastruktur, bør de heller ikke anses som berettiget til å motta statsstøtte.

⁽⁶⁰⁾ For eksempel en oppgradering fra et grunnleggende nett til et NGA-nett. Også visse oppgraderinger av NGA-nett (for eksempel forlengelse av fiberforbindelsen nærmere sluttbrukeren) kan utgjøre en betydelig endring. I områder der det allerede finnes bredbåndsnett, kan en slik betydelig endring sikre at statsstøtten ikke fører til en duplisering av eksisterende infrastruktur. På samme måte vil en liten, gradvis oppgradering av eksisterende infrastruktur fra for eksempel 12 Mbps til 24 Mbps, sannsynligvis ikke medføre økt tjenestekapasitet (og vil sannsynligvis gagne den eksisterende operatøren i uforholdsmessig stor grad).

⁽⁶¹⁾ Det subsidierte nettet bør være konkurransefremmende, dvs. åpne for effektiv tilgang til ulike nivåer av infrastrukturen på den måten som angis i nr. 74 og, når det gjelder støtte til utbygging av NGA-nett, også i nr. 76.

⁽⁶²⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak SA.33671 *Broadband Delivery UK, Storbritannia*.

⁽⁶³⁾ Overvåkningsorganet kan bistå med en slik felles metode.

3. Vurdering av statsstøtte for bredbånd

3.1 Typer bredbåndsnett

- 51) Ved vurdering av statsstøtte skiller man i disse retningslinjene mellom grunnleggende bredbåndsnett og NGA-nett.
- 52) Flere forskjellige teknologiplattformen kan anses som grunnleggende bredbåndsnett, inkludert asymmetriske digitale abonnentlinjer (opptil ADSL2+), tradisjonelle kabelnett (f.eks. DOCSIS 2.0), tredje generasjon mobile nett (UMTS) og satellittsystemer.
- 53) På det nåværende stadiet i den markedsmessige og teknologiske utviklingen⁽⁶⁴⁾, er NGA-nett aksessnett som helt eller delvis avhenger av optiske elementer⁽⁶⁵⁾, og som kan levere bredbånds-tilgangstjenester med bedre egenskaper enn eksisterende grunnleggende bredbåndsnett.⁽⁶⁶⁾
- 54) NGA-nett kjennetegnes av minst følgende egenskaper: i) de leverer tjenester på en pålitelig måte med svært høy hastighet per abonnent via optiske stamnett (eller tilsvarende teknologi) som er tilstrekkelig nær brukernes lokaler til å garantere faktisk levering av svært høy hastighet, ii) de støtter en rekke ulike avanserte digitale tjenester, blant annet konvergente nett der alle tjenester går på IP, og iii) de har betydelig høyere opplastingshastigheter (sammenlignet med grunnleggende bredbåndsnett). På det nåværende stadiet i den markedsmessige og teknologiske utviklingen, er NGA-nettene: i) fiberbaserte aksessnett (FTTx)⁽⁶⁷⁾, ii) avanserte, oppgraderte kabelnett⁽⁶⁸⁾ og iii) visse avanserte trådløse aksessnett som kan forsyne hver abonnent med pålitelige høyhastighetstjenester.⁽⁶⁹⁾
- 55) Det er viktig å huske på at på lang sikt forventes NGA-nett å erstatte eksisterende grunnleggende bredbåndsnett, ikke bare oppgradere dem. I den grad NGA-nett krever en annen nettarkitektur som tilbyr bredbåndstjenester av betydelig høyere kvalitet enn i dag, og som muliggjør levering av flere tjenester som dagens bredbåndsnett ikke kan håndtere, er det sannsynlig at det i framtiden vil oppstå markerte forskjeller mellom områdene som dekkes av NGA-nett, og områder som ikke gjør det.⁽⁷⁰⁾
- 56) EFTA-statene kan fritt bestemme hvilken type inngrep de ønsker å foreta, forutsatt at tiltaket er i samsvar med statsstøttereglene. I enkelte situasjoner kan EFTA-statene beslutte å finansiere såkalte nestegenerasjonsnett (NGN), dvs. stamnett som ikke når helt fram til sluttbrukeren. Stamnett er nødvendige for at teleoperatører i detaljistleddet skal kunne levere tilgangstjenester til sluttbrukerne. Disse nettypene kan håndtere både grunnleggende bredbåndsnett og nett av NGA-typen⁽⁷¹⁾, det er dermed teleoperatørenes investeringsbeslutning som avgjør hvilken type infrastruktur de vil koble til stamnettet for å dekke "det siste stykket".⁽⁷²⁾ Myndighetene kan også beslutte å stå for kun anleggsarbeidet (f.eks. gravearbeider på offentlig eiendom, trekking av kabelrør) for å muliggjøre og påskynde de aktuelle operatørenes utbygging av egne nettelementer. Dessuten kan myndighetene også, når det er hensiktsmessig, ønske å ta satellittløsninger med i betraktningen.

⁽⁶⁴⁾ Som en følge av den raske teknologiske utviklingen kan potensielt også andre teknologier levere NGA-tjenester i framtiden.

⁽⁶⁵⁾ Koaksiale, trådløse og mobile teknologier benytter til en viss grad en fiberbasert støtteinfrastruktur, noe som betyr at de begrepsmessig kan sammenlignes med et kablet nett, der kobberledninger brukes for å levere tjenesten "det siste stykket" som ikke dekkes av fiberledninger.

⁽⁶⁶⁾ Den endelige tilkoblingen av sluttbrukeren kan skje ved hjelp av både kablede og trådløse teknologier. Sett på bakgrunn av den raske utviklingen innen avanserte trådløse teknologier som LTE-Advanced, samt den stadig større utbyggingen av LTE eller wifi, kan neste generasjon faste trådløse aksessnett (basert på for eksempel en skreddersydd mobil bredbåndsteknologi) være et bærekraftig alternativ til visse kablede NGA-nett (f.eks. FTTCab), forutsatt at visse vilkår oppfylles. Siden trådløse nett er medier som "deles" (hastigheten per bruker avhenger av antall tilkoblede brukere i det aktuelle området), og som er utsatte for miljøbetingede svingninger, kan det være nødvendig å etablere neste generasjon faste trådløse nett relativt tett og/eller med avanserte konfigurasjoner (f.eks. rettet og/eller med flere antenner) for å sikre stabil levering av de minimumshastigheter for nedlasting per abonnent som man skal kunne forvente av et NGA-nett. Neste generasjon trådløse aksessnett basert på skreddersydd mobil bredbåndsteknologi må dessuten sikre brukere på et fast sted tjenester av nødvendig kvalitet og samtidig levere tjenester til bevegelige abonnenter innen det samme området.

⁽⁶⁷⁾ Begrepet FTTx viser til FTTC, FTTN, FTTP, FTTH og FTTB.

⁽⁶⁸⁾ Som minimum bruker kabelmodemstandarden DOCSIS 3.0.

⁽⁶⁹⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak SA.33671 *Broadband Delivery UK, Storbritannia*.

⁽⁷⁰⁾ Dersom man i dag betrakter et hvitt område som et område der det bare er smalbåndsnett (oppringt forbindelse) til forskjell fra et område der det er bredbåndsnett, betyr det at et område uten neste generasjons bredbåndsinfrastruktur, men med en grunnleggende bredbåndsinfrastruktur, også bør betraktes som et hvitt NGA-område.

⁽⁷¹⁾ Sammenlignet med andre nett som ikke når fram til sluttbrukeren (som FTTC), er det et viktig særtrekk ved NGN-stamnettinfrastukturer at de er åpne for tilknytning til andre nett.

⁽⁷²⁾ Kommisjonsbeslutning i sak N 407/09 – Spania – *Optisk fiber i Catalonia (Xarxa Oberta)*.

3.2 *Skillet mellom hvite, grå og svarte områder for grunnleggende bredbåndsnett*

- 57) For å kunne vurdere markedssvikt og likhetsmål kan det skilles mellom typer av målområder. Dette skillet forklares i avsnittene nedenfor. Ved identifisering av målområdene vil statsstøttevurderingen, i tilfeller der det offentlige inngrepet er begrenset til stamnettet, omfatte både virkningene på stamnettmarkedene og aksessmarkedene.⁽⁷³⁾
- 58) Nedenfor beskrives de ulike standardene som anvendes for å begrunne offentlige inngrep innen disse geografiske områdene.
- 59) For å kunne kartlegge hvilke geografiske områder som er hvite, grå eller svarte som beskrevet nedenfor, må den støttebevilgende myndigheten avgjøre om det finnes bredbåndsinfrastrukturer i det aktuelle området. For ytterligere å sikre at det offentlige inngrepet ikke forstyrrer private investeringer, bør de støttebevilgende myndighetene også bringe på det rene om private investorer har konkrete planer om å rulle ut egen infrastruktur i nær framtid. Begrepet ”i nær framtid” skal forstås som en periode på tre år.⁽⁷⁴⁾ Om bevilgende myndighet har et lengre tidsperspektiv for utbyggingen av den subsidierte infrastrukturen, bør samme tidsperspektiv også gjelde for å vurdere om kommersielle aktører har investeringsplaner.
- 60) For å forsikre seg om at det ikke er noen private investorer som planlegger å etablere sin egen infrastruktur i nær framtid, bør den støttebevilgende myndigheten offentliggjøre et sammendrag av det planlagte støttetiltaket og invitere interesserte parter til å komme med synspunkter.
- 61) Det er en risiko for at en privat investor bare ved å ”tilkjennegi sin interesse” kan forsinke leveringen av bredbåndstjenester i målområdet dersom investeringen likevel ikke foretas og det offentlige inngrepet samtidig er stanset. Den støttebevilgende myndigheten kan derfor kreve at den private investoren må iverksette visse tiltak før det offentlige inngrepet utsettes. Slike tiltak bør sikre at det gjøres betydelige framskritt når det gjelder dekning i løpet av treårsperioden, eller i løpet av en lengre tidsperiode som er definert spesielt for den støttede investeringen. Den støttebevilgende myndigheten kan videre kreve at den enkelte operatør inngår en kontrakt som skisserer forpliktelsene tilknyttet utbyggingen. En slik kontrakt kan inneholde angivelse av visse delmål som skal nås i løpet av treårsperioden⁽⁷⁵⁾, og også stipulere at det skal rapporteres om framdrift. Om et delmål ikke nås, kan den støttebevilgende myndigheten gå videre med sine planer om offentlig inngrep. Denne regelen gjelder både for grunnleggende bredbåndsnett og NGA-nett.

3.2.1 *”Hvite områder”: fremming av territorial utjevning og de økonomiske utviklingsmål*

- 62) Med ”hvite områder” menes områder der det ikke er noen bredbåndsstruktur og der det heller ikke er sannsynlig at en bredbåndsinfrastruktur vil bli bygd i nær framtid. Overvåkningsorganet konstaterer at EFTA-statene gjennom å bevilge økonomisk støtte til utbygging av bredbåndstjenester i områder der bredbånd ikke allerede finnes, søker å oppfylle reelle mål om utjevning og økonomisk utvikling, og at deres inngrep derfor sannsynligvis er i allmennhetens interesse, forutsatt at vilkårene i avsnitt 3.4 nedenfor er oppfylt.⁽⁷⁶⁾

3.2.2 *”Grå områder”: en mer detaljert vurdering er nødvendig*

- 63) Med ”grå områder” menes områder der det finnes en nettoperatør og det er usannsynlig at et annet nett⁽⁷⁷⁾ vil bli utbygd i nær framtid. Det at det finnes en nettoperatør⁽⁷⁸⁾ betyr i seg selv

⁽⁷³⁾ Kommisjonsbeslutning i sak N 407/09 – Spania – *Optisk fiber i Catalonia (Xarxa Oberta)* og SA. 33438 – Polen, *Bredbåndsnett i Øst-Polen*.

⁽⁷⁴⁾ Treårsperioden starter når det planlagte støttetiltaket offentliggjøres.

⁽⁷⁵⁾ En operatør bør kunne vise at denne innen en treårsperiode vil kunne dekke en vesentlig del av det geografiske området og den befolkningen som berøres. Den støttebevilgende myndigheten kan for eksempel kreve at en operatør som ønsker å bygge ut sin egen infrastruktur i målområdet, innen to måneder skal levere en troverdig forretningsplan med støttedokumenter som avtaler om banklån og en detaljert tidsplan for utbyggingen. Innen 12 måneder bør dessuten investeringen være påbegynt og de fleste nødvendige framføringstillatelser være innhentet for prosjektet. Ytterligere delmål for prosjektets framdrift kan avtales f.eks. for hver seks månedersperiode.

⁽⁷⁶⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 607/09 – Irland, *Utbygging av bredbånd på landsbygda* og N 172/09 – Slovenia, *Utvikling av bredbånd i Slovenia*.

⁽⁷⁷⁾ Det samme foretaket kan ha separate faste og mobile nett innenfor samme område, men det endrer ikke ”fargen” på området.

⁽⁷⁸⁾ Konkurransesituasjonen vurderes ut fra antall eksisterende infrastrukturoperatører. I kommisjonsbeslutning N 330/2010 – Frankrike, *Programme national Très Haut Débit*, ble det fastslått at selv om det opererer flere leverandører på detaljstnivå innen det samme nettet (inkludert full tilgang til aksesslinjen (LLU)), betyr ikke det at området blir ”svart”. Området forblir grått ettersom det bare finnes én infrastruktur. Samtidig er forekomsten av konkurrerende operatører (på detaljstnivå) en indikasjon på at selv om det aktuelle området er grått, trenger det ikke å foreligge markedssvikt. Det må kunne legges fram overbevisende dokumentasjon på problemer med tilgang eller tjenestenes kvalitet.

ikke nødvendigvis at det ikke foreligger markedssvikt eller et utjevningsproblem. Om denne operatøren har markedsrett (monopol), kan det medføre at borgerne får en kombinasjon av servicekvalitet og priser som ikke er optimal. Det kan være at enkelte brukerkategorier ikke får nødvendig tilgang eller, om det ikke finnes regulerte takster for grossisttilgang, kan detaljprisene være høyere enn prisene som kreves for de samme tjenestene i mer konkurranseutsatte, men ellers sammenlignbare områder eller regioner i landet. Om det i tillegg kun er begrensede utsikter til at alternative operatører skal komme inn på markedet, kan finansiering av en alternativ infrastruktur være et formålstjenlig tiltak.⁽⁷⁹⁾

- 64) I områder der det allerede finnes en bredbåndsoperatør, gjelder på den annen side at støtte til utbygging av et alternativt nett kan forstyrre markedsdynamikken. Statlig støtte til utbygging av bredbåndsnett i "grå" områder er derfor bare berettiget når det kan påvises entydig at det foreligger en markedssvikt. Det er nødvendig med en mer detaljert analyse og en grundig vurdering av forenlighet.
- 65) Grå områder kan være berettiget til statsstøtte dersom forenlighetsvilkårene i avsnitt 3.4 er oppfylt, dersom det kan bevises at i) det ikke tilbys tilstrekkelige eller økonomisk overkommelige tjenester som oppfyller behovene til borgerne eller foretakene⁽⁸⁰⁾, og at ii) det ikke finnes mindre konkurransevridende tiltak (inkludert forhåndsregulering) som kan brukes for å nå samme mål.
- 66) For å fastslå om vilkår i) og ii) er oppfylt, vil Overvåkningsorganet spesielt vurdere:
 - a) om de generelle markedsvilkårene er tilfredsstillende eller ikke, bl.a. ved å se nærmere på gjeldende bredbåndspriser, typen tjenester som tilbys sluttbrukere (private og bedrifter) samt vilkårene for tjenestene,
 - b) om, i fravær av forhåndsregulering innført av en nasjonal reguleringsmyndighet, effektiv nettilgang ikke tilbys tredjemann eller om tilgangsvilkårene ikke stimulerer til en effektiv konkurransesituasjon,
 - c) om generelle etableringshindringer stopper andre potensielle operatører innen elektronisk kommunikasjon⁽⁸¹⁾ i å etablere seg, og
 - d) om eventuelle tiltak eller virkemidler iverksatt av vedkommende nasjonal reguleringsmyndighet eller konkurransemyndighet overfor eksisterende nettoperatør, ikke har avhjulpet slike problemer.
- 67) Kun grå områder som oppfyller kriteriene ovenfor, vil bli gjenstand for forenlighetstesten beskrevet i avsnitt 3.4.

3.2.3 "Svarte områder": ikke nødvendig med statlige inngrep

- 68) Når det i et gitt geografisk område er eller i nær framtid vil bli minst to grunnleggende bredbåndsnett fra forskjellige operatører, og bredbåndstjenester tilbys i henhold til konkurransemessige vilkår (infrastrukturbasert konkurranse⁽⁸²⁾), kan man gå ut fra at det ikke foreligger markedssvikt. Statlige inngrep vil derfor bare i svært begrenset grad kunne gi ytterligere fordeler. Derimot vil statsstøtte til finansiering av utbygging av enda et bredbåndsnett med sammenlignbar kapasitet, i prinsippet kunne føre til en uakseptabel konkurransevridning og fortrenkning av private investorer. I fravær

⁽⁷⁹⁾ I sin beslutning N 131/05 – Storbritannia, *FibreSpeed Broadband Project Wales*, vurderte Kommisjonen om den økonomiske støtten bevilget av de walisiske myndighetene til utbygging av et åpent, operatøruavhengig fiberoptisk nett for å binde 14 næringsparker sammen, kunne anses som forenlig selv om målområdene allerede ble betjent av den etablerte nettoperatøren som tilbød prisregulerte, leasede linjer. Kommisjonen fant at de leasede linjene som ble tilbudt av den eksisterende operatøren, var svært dyre – på grensen til uoverkommelig dyre for små og mellomstore bedrifter. Se også kommisjonsbeslutning N 890/06 – Frankrike, *Aide du Sicoval pour un réseau de très haut débit* og N 284/05 – Irland, *Regionalt bredbåndprogram: Metropolitan Area Networks ("MANs")*, fase II og III.

⁽⁸⁰⁾ Utover det som spesifiseres i nr. 66, kan bevilgende myndighet også ta hensyn til indikatorer som: grad av markedsgjennomtrengning for tjenester med høyest ytelse, urimelig høye priser for høyhastighetstjenester (inkludert leasede linjer for sluttbrukere som beskrevet i forrige fotnote) som virker avskrekkende på bruk og innovasjon, e-forvaltningstjenester under utvikling som krever ytelser utover de som leveres i det eksisterende nettet. Om en betydelig andel av borgere og foretak allerede mottar adekvate tjenester i målområdet, må det påses at det offentlige inngrepet ikke fører til en unødvendig utbygging av den eksisterende infrastrukturen. I slike tilfeller bør det offentlige inngrepet begrenses til å "fylle hullene".

⁽⁸¹⁾ For eksempel om bredbåndsnettet som allerede er etablert, ble bygd ut på grunnlag av privilegert anvendelse av / tilgang til kabelrør som ikke er tilgjengelige for andre nettoperatører eller ikke deles med dem.

⁽⁸²⁾ Dersom det bare finnes én infrastruktur, skal området betraktes som et grått område konkurransemessig sett, selv om infrastrukturen brukes – via full tilgang til aksesslinjen (LLU) – av flere operatører innen elektronisk kommunikasjon. Et slikt område betraktes ikke som et svart område som definert i disse retningslinjene. Se også kommisjonsbeslutning i sak SA. 31316 *Programme national «Très haut débit»*, Frankrike.

av en tydelig påvist markedssvikt vil Overvåkningsorganet derfor stille seg negativt til tiltak for finansiering av utbygging av ytterligere bredbåndsinfrastruktur i et svart område.⁽⁸³⁾

3.3 Skillet mellom hvite, grå og svarte områder for NGA-nett

- 69) Skillet som foretas ovenfor i avsnitt 3.2 mellom "hvite", "grå" og "svarte" områder" er også relevant når det gjelder å vurdere hvorvidt statsstøtte til NGA-nett er forenlig med EØS-avtalens virkemåte i henhold til artikkel 61 nr. 3 bokstav c).
- 70) På nåværende tidspunkt kan man ved å oppgradere aktivt utstyr, sørge for at visse avanserte grunnleggende bredbåndnett også kan støtte visse bredbåndstjenester som i framtiden sannsynligvis vil bli levert via NGA-nett (for eksempel pakketjenester med tre deler, såkalte triple play services). Det kan imidlertid komme nye produkter eller tjenester som ikke er substituerbare fra et etterspørsels- eller tilbudsperspektiv, og som vil kreve en kapasitet, pålitelighet og opplastings- og nedlastingshastigheter som er betydelig høyere enn hva grunnleggende bredbåndsinfrastrukturer kan levere.

3.3.1 "Hvite NGA-områder"

- 71) Ved vurdering av statsstøtte til NGA-nett bør derfor et område der det ikke eksisterer et NGA-nett, og der private investorer sannsynligvis ikke vil bygge ut et slikt nett innen tre år i samsvar med nr. 59–61, anses som et "hvitt NGA-område". Et slikt område er berettiget til statsstøtte til utbygging av NGA-nett, forutsatt at forenlighetsvilkårene i avsnitt 3.4 og 3.5 er oppfylt.

3.3.2 "Grå NGA-områder"

- 72) Et område må betraktes som et "grått NGA-område" dersom det bare finnes ett NGA-nett⁽⁸⁴⁾ eller bare ett slikt NGA-nett blir bygd ut i løpet av de neste tre årene, og ingen operatører har planer om å bygge ut et NGA-nett de neste tre årene. I vurderingen av om andre nettinvestorer vil kunne bygge ut ytterligere NGA-nett i et gitt område, skal det tas hensyn til eventuelle eksisterende regulerende eller lovgivningsmessige tiltak som kan ha senket terskelen for slik nettutbygging (tilgang til kabelrør, delt infrastruktur osv.). Overvåkningsorganet må foreta en mer detaljert analyse for å kartlegge om det er behov for statlig inngrep, ettersom statlig inngrep i slike områder innebærer en stor risiko for fortrenkning av eksisterende investorer og konkurransevridding. Overvåkningsorganet vil i den forbindelse foreta sin vurdering på grunnlag av forenlighetsvilkårene som er fastsatt i disse retningslinjene.

3.3.3 "Svarte NGA-områder"

- 73) Dersom det finnes minst to NGA-nett med forskjellige operatører i et gitt område eller det vil bli bygd ut minst to NGA-nett de neste tre årene, skal et slikt område betraktes som et "svart NGA-område". Overvåkningsorganet vil innta det standpunkt at statsstøtte til ytterligere et offentlig finansiert, tilsvarende NGA-nett i slike områder, sannsynligvis vil gi en alvorlig konkurransevridding og dermed ikke være forenlig med EØS-avtalens virkemåte i henhold til artikkel 61 nr. 3 bokstav c).

3.4 Utforming av tiltaket, og behovet for å begrense konkurransevriddingen

- 74) All statsstøtte til utbygging av bredbåndnett skal oppfylle alle prinsipper om forenlighet som er beskrevet ovenfor i avsnitt 2.5, inkludert mål av felles interesse, forekomst av markedssvikt samt tiltakets egnethet og incentivvirkning. Når det gjelder å begrense konkurransevriddingen, skal det dokumenteres at en "betydelig endring" oppnås i alle tilfellene (i hvite, grå og svarte områder)⁽⁸⁵⁾, og følgende nødvendige vilkår må være oppfylt som bevis på tiltakets forholdsmessighet. Om ett eller flere av disse vilkårene ikke oppfylles, vil det sannsynligvis bety at det må gjennomføres en

⁽⁸³⁾ Se kommisjonsbeslutning av 19.7.2006 om tiltak nr. C 35/05 (tidl. N 59/05) – Nederland *Bredbåndsinfrastruktur i Appingedam* (EUT L 86 av 27.3.2007, s. 1). I dette vedtaket slår Kommisjonen fast at det ikke ble tatt behørig hensyn til konkurransekraftene på det spesifikke markedet. Kommisjonen konkluderte framfor alt med at det nederlandske bredbåndsmarkedet var et dynamisk marked, der leverandører av elektroniske kommunikasjonstjenester, inkludert kabeloperatører og Internett-leverandører, var i ferd med å innføre bredbåndstjenester med svært høy kapasitet uten statsstøtte.

⁽⁸⁴⁾ Det samme foretaket kan ha separate faste og trådløse NGA-nett innenfor samme område, men det endrer ikke "fargen" på området.

⁽⁸⁵⁾ Se nr. 47 ovenfor.

grundig vurdering⁽⁸⁶⁾, noe som kan resultere i en konklusjon om at støtten ikke er forenlig med EØS-avtalens virkemåte.

- a) *Detaljert kartlegging og analyse av dekning*: EFTA-statene bør tydelig angi hvilke geografiske områder som skal dekkes av det aktuelle støttetiltaket⁽⁸⁷⁾, om mulig i samarbeid med vedkommende nasjonale organ. EFTA-statene oppfordres til å rådspørre den nasjonale reguleringsmyndigheten, men dette er frivillig. Eksempler på beste praksis peker mot at det bør opprettes en sentral database over tilgjengelig infrastruktur på nasjonalt nivå. Det vil gi økt åpenhet og redusere kostnadene forbundet med gjennomføringen av mindre, lokale prosjekter. EFTA-statene kan fritt definere målområder. De oppfordres imidlertid til å ta hensyn til økonomiske forhold i defineringen av aktuelle regioner, før de innleder anbudsprosessen.⁽⁸⁸⁾
- b) *Offentlig høring*: EFTA-statene bør sørge for at hovedtrekkene i tiltaket og listen over målområder gis tilstrekkelig publisitet, gjennom å offentliggjøre all relevant informasjon om prosjektet og oppfordre til innspill. En offentliggjøring på en sentral nettside på nasjonalt nivå, vil i prinsippet sikre at informasjonen blir tilgjengelig for alle berørte parter. Ved i tillegg å verifisere resultatene av kartleggingen gjennom en offentlig høring, minimerer EFTA-statene konkurransevriddningen overfor eksisterende leverandører og leverandører som allerede har investeringsplaner for nær framtid, og gjør det mulig for disse investorene å planlegge sine aktiviteter.⁽⁸⁹⁾ En detaljert kartlegging og en grundig høring sikrer ikke bare en stor grad av åpenhet, men tjener også som et viktig verktøy når man skal definere forekomsten av "hvite", "grå" og "svarte" områder.⁽⁹⁰⁾
- c) *Konkurranseutsatt utvelgingsprosess*: Når støttebevilgende myndigheter velger en tredjemannsoperatør til å bygge ut og drive den subsidierte infrastrukturen⁽⁹¹⁾, skal utvelgingsprosessen gjennomføres i tråd med ånden og prinsippene i direktivene om offentlige innkjøp.⁽⁹²⁾ Det skal sikre åpenhet for alle investorer som ønsker å legge inn tilbud på utbyggingen og/eller forvaltningen av det subsidierte prosjektet. Likeverdig og ikke-diskriminerende behandling av alle anbydere samt objektive evalueringskriterier er ufravikelige vilkår. En anbudskonkurranse er en metode for å redusere budsjettkostnadene, minimere potensiell statsstøtte og samtidig redusere tiltakets selektive karakter ettersom støttetakeren ikke er kjent på forhånd.⁽⁹³⁾ EFTA-statene skal sørge for en åpen prosess⁽⁹⁴⁾ og et konkurranseutsatt resultat⁽⁹⁵⁾ og skal benytte et dedikert, sentralt nettsted på nasjonalt

⁽⁸⁶⁾ Den detaljerte vurderingen kan gjøre det nødvendig å iverksette en formell granskning i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2.

⁽⁸⁷⁾ Denne kartleggingen bør gjøres på grunnlag av husholdninger som ligger i nærheten av en bestemt nettinfrastruktur, ikke på grunnlag av det faktiske antallet husholdninger eller kunder som er tilknyttet som abonnenter.

⁽⁸⁸⁾ Det kan for eksempel hende at målområder som er for små, ikke gir tilstrekkelig økonomiske incentiver til at markedsaktører søker om statsstøtte. Områder som er for store, kan derimot svekke den konkurransemessige verdien av utvelgingsprosessen. Flere utvelgingsprosedyrer gir også forskjellige potensielle foretak mulighet til å motta statsstøtte. Dermed unngår man at en (allerede dominerende) aktørs markedsandel styrkes ytterligere ved hjelp av statsstøttetiltak som favoriserer store markedsaktører eller motvirker anvendelse av teknologier som fortrinnsvis er konkurransedyktige i mindre målområder.

⁽⁸⁹⁾ I tilfeller der det kan påvises at eksisterende operatører ikke gav de offentlige myndighetene relevante opplysninger i forbindelse med den nødvendige kartleggingen, må disse myndighetene helt og holdent stole på den informasjonen som de har fått tilgang til.

⁽⁹⁰⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 266/08 – Tyskland, *Bredbånd på landsbygda i Bayern*.

⁽⁹¹⁾ Situasjonen er en annen dersom den offentlige myndigheten beslutter å bygge ut og forvalte nettet direkte (eller gjennom et heleid selskap). Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 330/2010 – Frankrike *Programme national Très Haut Débit* og SA.33807 (2011/N) – Italia, *Nasjonal bredbåndsplan*. For å hegne om resultatene av konkurransen som er oppnådd i og med liberaliseringen av sektoren for elektroniske kommunikasjonstjenester i unionen, og spesielt konkurransen som i dag finnes på detaljmarkedet for bredbånd, når det gjelder offentlig forvaltede, subsidierte nett, gjelder i slike tilfeller følgende: i) de offentlig eide nettoperatorene skal begrense sin virksomhet til forhåndsavtalte målområder og ikke ekspandere til andre kommersielt attraktive regioner, ii) den offentlige myndigheten skal begrense sin aktivitet til vedlikehold av den passive infrastrukturen og til å gi tilgang til den og skal ikke konkurrere på detaljnivå med kommersielle operatører, og iii) den offentlige myndigheten skal sørge for at det skilles regnskapsmessig mellom midlene som anvendes til drift av nettet og de øvrige midlene som den offentlige myndigheten råder over.

⁽⁹²⁾ Rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XVI nr. 2 (europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/18/EF av 31. mars 2004 om samordning av framgangsmåtene ved tildeling av offentlige bygge- og anleggskontrakter, kontrakter om offentlig varekjøp og kontrakter om offentlig tjenesteyting, EUT L 134 av 30.4.2004, s. 114–240), EUT L 245 av 7.9.2006, s. 22, og EØS-tillegget nr. 44 av 7.9.2006, s. 18.

⁽⁹³⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 475/07 – Irland, *Nasjonal ordning for bredbånd (NBS)*, og N 157/06 – Storbritannia, *Bredbåndprosjekt for den digitale regionen South Yorkshire*.

⁽⁹⁴⁾ Når gjenstanden for en konkurranseutsatt utvelgingsprosess er en offentlig kontrakt som omfattes av EUs direktiver om offentlige innkjøp 2004/17/EF (rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XVI nr. 4, EUT L 245 av 7.9.2006, s. 22, og EØS-tillegget nr. 44 av 7.9.2006, s. 18) eller 2004/18/EF (rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XVI nr. 2, EUT L 245 av 7.9.2006, s. 22, og EØS-tillegget nr. 44 av 7.9.2006, s. 18), skal anbudskunngjøringen offentliggjøres i *Den europeiske unions tidende* for å sikre konkurranse i hele EØS i tråd med kravene i disse direktivene. I alle andre tilfeller skal informasjon om anbudskonkurransen som et minimum offentliggjøres på nasjonalt nivå.

⁽⁹⁵⁾ Dersom en konkurranseutsatt utvelgingsprosess ikke gir mange nok tilbydere, kan en ekstern revisor bli bedt om å gå gjennom vinneranbudet.

nivå til offentliggjøring av alle pågående anbudsprosedyrer i forbindelse med statsstøtte til bredbånd.⁽⁹⁶⁾

- d) *Det økonomisk mest fordelaktige anbudet*: I en konkurranseutsatt anbudsprosedyre skal den støttebevilgende myndigheten fastsette kvalitative tildelingskriterier for bruk i vurderingen av de innsendte anbudene. Relevante tildelingskriterier kan for eksempel være oppnådd geografisk dekning,⁽⁹⁷⁾ den teknologiske metodens bærekraftighet eller den foreslåtte løsningens innvirkning på konkurransen.⁽⁹⁸⁾ Slike kvalitative kriterier må veies opp mot støttebeløpet det er søkt om. For å redusere mengden støtte som bevilges, bør anbyderen som ber om det laveste støttebeløpet, ved tilsvarende, om ikke identisk kvalitet, i prinsippet gis flere prioritetspoeng innenfor rammen av den totale vurderingen av anbudet. Den støttebevilgende myndigheten skal alltid spesifisere på forhånd hvilken relativ vekt som legges på hvert enkelt valgt (kvalitets)kriterium.
- e) *Teknologinøytralitet*: Siden det finnes ulike teknologiske løsninger for levering av bredbåndstjenester, skal ikke anbudet favorisere eller ekskludere noen spesiell teknologi eller nettverksplattform. Tilbydere skal gis muligheten til å foreslå at de nødvendige bredbåndstjenestene leveres ved hjelp av eller gjennom en kombinasjon av den eller de teknologier som anses som best egnet. Den støttebevilgende myndigheten kan deretter, med utgangspunkt i de objektive anbudskriteriene, velge den teknologisk best egnede løsningen eller kombinasjonen av løsninger. I prinsippet kan man oppnå universell dekning av større målområder med en kombinasjon av teknologiske løsninger.
- f) *Bruk av eksisterende infrastruktur*: Siden gjenbruk av eksisterende infrastruktur er en av de avgjørende faktorene for kostnadene forbundet med bredbåndsutbygging, bør EFTA-statene oppfordre anbydere til å ta i bruk eventuell eksisterende infrastruktur for å unngå unødvendig duplisering og sløsing med ressurser og for å redusere offentlig finansiering. Alle operatører som eier eller kontrollerer infrastruktur (uavhengig av om den faktisk er i bruk eller ikke) i målområdet, og som ønsker å delta i anbudsprosessen, skal oppfylle følgende vilkår: i) de skal informere den støttebevilgende myndigheten og den nasjonale reguleringsmyndigheten om den aktuelle infrastrukturen i forbindelse med den offentlige høringen, og ii) de skal gi andre anbydere all relevant informasjon i god tid, slik at disse kan inkludere den aktuelle infrastrukturen i sine anbud. EFTA-statene bør opprette en nasjonal database over tilgjengelig infrastruktur som kan gjenbrukes i forbindelse med utbygging av bredbåndnett.
- g) *Grossisttilgang*: At tredjemann gis reell grossisttilgang til en subsidiert bredbåndsinfrastruktur, er en nødvendig bestanddel i all statsstøttet utbygging av bredbåndnett. Slik grossisttilgang gir tredjemannsoperatører muligheten til å konkurrere med den valgte anbyderen (når denne også er aktiv på detaljstnivå). På den måten styrkes utvalget og konkurransen i de områdene som berøres av tiltaket, og man unngår samtidig at det utvikles regionale tjenestemonopoler. Dette vilkåret, som bare gjelder for mottakere av statsstøtte, er ikke avhengig av en forutgående markedsanalyse som definert i artikkel 7 i rammedirektivet.⁽⁹⁹⁾ Typen forpliktelser om grossisttilgang som knyttes til et subsidiert nett, bør tilpasses forpliktelsene om tilgang som fastsatt innenfor rammen av sektorreguleringen.⁽¹⁰⁰⁾ I prinsippet bør subsidierte selskaper tilby et bredere utvalg av produkter for grossisttilgang enn de som pålegges av nasjonale reguleringsmyndigheter gjennom sektorreguleringen til operatører som har en sterk markedsstilling⁽¹⁰¹⁾, ettersom støttetakeren ikke bare bruker sine egne ressurser, men også skattebetalernes

⁽⁹⁶⁾ Dersom det av tekniske grunner ikke er mulig å opprette et nasjonalt nettsted, bør det opprettes regionale nettsteder. Slike regionale nettsteder bør være knyttet til hverandre.

⁽⁹⁷⁾ Når det gjelder det geografiske området som defineres i den konkurranseutsatte utvelgingsprosessen.

⁽⁹⁸⁾ For eksempel kan nettopologier som muliggjør full og effektiv tilgang til aksessnett, tildeles flere poeng. Det er verdt å merke seg at på dette stadiet i markedsutviklingen, er en punkt-til-punkt-topologi mer konkurransefremmende på lang sikt enn en punkt-til-multipunkt-topologi. Samtidig er utbyggingskostnadene sammenlignbare, spesielt i urbane områder. Punkt-til-multipunkt-nett vil først kunne levere full og effektiv tilgang når WDM-PON-basert tilgang (WDM-PON = wavelength-division-multiplexed passive optical network) standardiseres og blir et krav i henhold til de gjeldende rammereglene.

⁽⁹⁹⁾ Se referanse i fotnote 3 ovenfor. Når EFTA-statene velger en forvaltningsmodell der den subsidierte bredbåndsinfrastrukturen bare tilbyr tredjemann grossisttilgangstjenester, ikke detaljtjenester, reduseres dessuten de potensielle konkurransevridende virkningene ytterligere, ettersom en slik nettforvaltningsmodell bidrar til at man unngår potensielt komplekse spørsmål tilknyttet marginpress og skjulte former for tilgangsdiskriminering. Se for eksempel SA.30317 – Portugal, *Høyhastighetsbredbånd*.

⁽¹⁰⁰⁾ Når statsstøttetiltaket omfatter finansiering av nye passive infrastrukturelementer som kabelrør eller stolper, bør også tilgang til disse gis for ubegrenset tid. Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 53/2010 – Tyskland, *Føderalt rammeprogram for støtte til legging av kabelrør*, N 596/09 – Italia – *Støtte for å avhjelpe digitalt etterskudd i Lombardia*, N 383/09 – Tyskland – *endring av N 150/08 Bredbånd på landsbygda i Sachsen*, N 330/2010 – Frankrike, *Programme national Très Haut Débit*.

⁽¹⁰¹⁾ For NGA-nett bør for eksempel referansepunktet være listen over tilgangsprodukter som er inkludert i NGA-rekommendasjonen.

penger for å bygge ut sin egen infrastruktur.⁽¹⁰²⁾ Slik grossisttilgang bør tildeles så tidlig som mulig før driften av nettet starter opp.⁽¹⁰³⁾

Effektiv grossisttilgang til den subsidierte infrastrukturen⁽¹⁰⁴⁾ bør tilbys i minst sju år. Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten ved utløpet av sjuårsperioden fastslår ut fra de gjeldende rammereglene at operatøren av den aktuelle infrastrukturen har en sterk markedsstilling (SMP) på det aktuelle markedet, må det fastsettes tilgangsforpliktelser i samsvar med rammereglene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.⁽¹⁰⁵⁾ Nasjonale reguleringsmyndigheter eller andre vedkommende nasjonale organer oppfordres til å offentliggjøre en veiledning for bevilgende myndigheter om prinsippene for fastsetting av vilkår og takster for grossisttilgang. For å kunne sikre effektiv tilgang skal de samme tilgangsvilkårene gjelde for hele det subsidierte nettet, også de delene av nettet der eksisterende infrastruktur er benyttet.⁽¹⁰⁶⁾ Vilkårene for tilgang skal gjelde uten hensyn til endringer i eierskap, forvaltning eller drift av den subsidierte infrastrukturen.

- h) *Prising av grossisttilgang:* Referansemålinger er et viktig verktøy i arbeidet med å sikre at bevilget støtte bidrar til å skape markedsvilkår som ligner på dem som finnes i andre konkurranseutsatte bredbåndsmarkeder. Prisen for tilgang i grossistleddet bør baseres på prinsippene for prisfastsetting definert av den nasjonale reguleringsmyndigheten, samt referanseverdier, og bør ta hensyn til støtten som nettoperatoren har mottatt.⁽¹⁰⁷⁾ Til referansemålingen skal de gjennomsnittlige offentliggjorte grossisttilgang som gjelder i andre sammenlignbare, mer konkurranseutsatte områder i landet eller i EØS, benyttes, eller, der det ikke finnes slike offentliggjorte priser, skal prisene som allerede er fastsatt eller godkjent av den nasjonale reguleringsmyndigheten for de aktuelle markeder og tjenester, benyttes. Om det ikke finnes noen offentliggjorte eller regulerte priser som kan brukes som referanseverdi for visse tilgangsprodukter, bør prisfastsettingen skje i samsvar med prinsippene for kostnadsorientering ifølge den metode som er valgt basert på rammereglene for sektoren.⁽¹⁰⁸⁾ Ettersom det er komplisert å gjennomføre referansemålinger av tilgangspriser, oppfordres EFTA-statene til å gi den nasjonale reguleringsmyndigheten mandat og nødvendig bemanning til å kunne gi støttebevilgende myndigheter veiledning i slike spørsmål. Det bør sendes en detaljert beskrivelse av støtteprosjektet til den nasjonale reguleringsmyndigheten minst to måneder før underretning, slik at reguleringsmyndigheten får rimelig tid til å komme med en uttalelse. Dersom den nasjonale reguleringsmyndigheten har myndighet til det, bør den støttebevilgende myndigheten be om råd fra den nasjonale reguleringsmyndigheten ved fastsettelse av priser og vilkår for grossisttilgang. Kriteriene for en referansemåling skal angis klart i anbudsgrunnlaget.
- i) *Kontroll- og tilbakebetalingsmekanisme:* De bevilgende myndighetene skal føre nøye tilsyn med gjennomføringen av bredbåndsutbyggingen gjennom hele prosjektets varighet. Om operatøren er valgt ut på grunnlag av en konkurranseutsatt innkjøpsprosedyre, er det vanligvis mindre behov for å overvåke prosjektets lønnsomhetsutvikling. I mange tilfeller kan det være hensiktsmessig å fastsette støttebeløpet på forhånd, slik at man dekker det forventede finansieringsbehovet over en gitt tidsperiode, i stedet for å fastsette støttebeløpet på bakgrunn av kostnader og inntekter etter hvert som de oppstår. Den førstnevnte modellen gir vanligvis foretaket flere incentiver til å holde kostnadene nede og bli mer effektiv over tid. Om usikkerheten omkring den framtidige kostnads- og inntektsutviklingen er stor, og det er stor informasjonsasymmetri, kan myndighetene også velge å bruke finansieringsmodeller som ikke helt og fullt bygger på forhåndsregulering, men som heller er en kombinasjon av forhånds- og etterhåndsregulering (f.eks. bruk av tilbakebetaling som sikrer en balansert fordeling av

⁽¹⁰²⁾ Om statsstøtte gis for å finansiere byggingen av kabelrør, bør rørene være store nok til å kunne romme flere kabelnett og omfatte både punkt-til-multipunkt- og punkt-til-punkt-løsninger.

⁽¹⁰³⁾ I de tilfellene der nettoperatoren også leverer detaljtjenester i samsvar med NGA-rekommandasjonen, vil dette vanligvis innebære at det skal gis tilgang minst seks måneder før lanseringen av slike detaljtjenester.

⁽¹⁰⁴⁾ Effektiv grossisttilgang til den subsidierte infrastrukturen kan sikres ved hjelp av de grossisttilgangsproduktene som beskrives utførlig i tillegg II.

⁽¹⁰⁵⁾ Se referanse i fotnote 3 ovenfor.

⁽¹⁰⁶⁾ Tredjemanns bruk av grossisttilgang kan for eksempel ikke begrenses til bare å gjelde detaljbredbåndstjenester.

⁽¹⁰⁷⁾ I hvilken utstrekning støttebeløpet skal tas i betraktning, kan variere avhengig av konkurransesituasjonen i den konkurranseutsatte utvalgsprosessen og innen målområdet. Referanseverdien vil derfor være den øvre grensen for grossistprisen.

⁽¹⁰⁸⁾ For å unngå at operatører blåser opp sine kostnader, oppfordres EFTA-statene til å bruke kontrakter som stimulerer foretak til å redusere sine kostnader over tid. En kontrakt med fast prisavtale vil for eksempel gi foretaket et incentiv til å redusere sine kostnader over tid, i motsetning til kontrakter der man får dekket sine kostnader pluss et tillegg (cost-plus contracts).

uforutsett fortjeneste). For å unngå å pålegge mindre, lokale prosjekter en uforholdsmessig stor byrde, kan det være berettiget å innføre en nedre grense for tilbakebetalingsmekanismen. EFTA-statene bør derfor anvende tilbakebetalingsmekanismen dersom støttebeløpet for prosjektet er på mer enn 10 millioner euro.⁽¹⁰⁹⁾ Bevilgende myndigheter kan bestemme at all ekstra fortjeneste som kreves tilbakebetalt av den valgte tilbyderer, skal brukes til videre utbygging av bredbåndsnettet innenfor rammeordningen og på samme betingelser som det opprinnelige støttetiltaket. Dersom anbyderen som vinner kontrakten, pålegges å sørge for atskilte regnskaper for mottatt støtte, blir det lettere for de bevilgende myndighetene å kontrollere gjennomføringen av ordningen samt eventuell ekstra fortjeneste.⁽¹¹⁰⁾

- j) *Åpenhet*: Som et minimum skal EFTA-statene på et sentralt nettsted offentliggjøre følgende informasjon om statsstøttetiltaket: Den fullstendige teksten for den godkjente støtteordningen med gjennomføringsbestemmelser, navn på støttemottaker, støttebeløp, støtteandel og anvendt teknologi. Informasjonen skal offentliggjøres etter at beslutningen om å bevilge støtten er fattet, den skal oppbevares i minst ti år og være tilgjengelig for allmennheten uten begrensninger. Mottakeren av støtten er pålagt å gi berettigede tredjemann omfattende og ikke-diskriminerende tilgang til informasjon om infrastrukturen (blant annet om kabelrør, koblingsskap og fiber) som mottakeren har bygd ut innenfor rammen av statsstøttetiltaket.⁽¹¹¹⁾ Dette gjør det lett for andre operatører å vurdere muligheten for tilgang til en slik infrastruktur. All relevant informasjon om bredbåndsnettet bør oversendes et sentralt register over bredbåndsinfrastrukturer, forutsatt at en slik database finnes i EFTA-staten, og/eller til den nasjonale reguleringsmyndigheten.
- k) *Rapportering*: Fra den dagen nettet tas i bruk og gjennom hele støttetiltakets varighet, bør den bevilgende myndigheten innrapportere viktig informasjon om støtteprosjektene til EFTAs overvåkningsorgan.⁽¹¹²⁾ Når det gjelder nasjonale eller regionale rammeordninger, bør de nasjonale eller regionale myndighetene sammenstille informasjonen om enkelttiltakene og rapportere til Overvåkningsorganet. Når Overvåkningsorganet fatter en beslutning i samsvar med disse retningslinjene, kan organet kreve ytterligere rapportering om den bevilgede støtten.

3.5 Støtte til rask utbygging av NGA-nett

- 75) I likhet med de prinsipper som gjelder for utbygging av grunnleggende bredbånd, kan statsstøtte til utbygging av NGA-nett være et egnet og berettiget virkemiddel, forutsatt at en rekke grunnleggende vilkår oppfylles. Mens kommersielle operatører fatter sine beslutninger om investering i NGA-nett basert på forventet lønnsomhet, skal offentlige myndigheter i sin beslutning også ta hensyn til allmennhetens interesse ved finansieringen av en åpen og nøytral plattform der flere forskjellige operatører vil kunne konkurrere om å tilby tjenester til sluttbrukerne.
- 76) Ethvert tiltak til støtte for utbygging av NGA-nett, må oppfylle vilkårene for forenlighet som angis i avsnitt 2.5 og 3.4. Dessuten må følgende vilkår oppfylles, med utgangspunkt i de spesifikke situasjonene der den offentlige investeringen i NGA-nett skjer:
- a) *Grossisttilgang*: Som følge av de økonomiske forholdene knyttet til NGA-nett, er det helt avgjørende å sikre effektiv grossisttilgang for tredjemannsoperatører. Spesielt i områder der det allerede finnes konkurrerende operatører som tilbyr grunnleggende bredbånd⁽¹¹³⁾, må det garanteres at konkurransesituasjonen som eksisterte før inngrepet, bevares. Tilgangsvilkårene som beskrives ovenfor i avsnitt 3.4, presiseres i det følgende. Det subsidierte nettet skal altså tilby tilgang til likeverdige og ikke-diskriminerende vilkår for alle operatører som ber om

⁽¹⁰⁹⁾ Tilbakebetalingsmekanismen er ikke nødvendig for offentlig eide infrastruktur kun på grossistnivå, som myndighetene forvalter utelukkende for å gi alle operatører likeverdig og ikke-diskriminerende tilgang dersom vilkårene i fotnote 93 er oppfylt.

⁽¹¹⁰⁾ Eksempler på beste praksis taler for kontroll og tilbakebetaling i minst sju år, og et krav om at en eventuell ekstra fortjeneste (dvs. utover det som er fastsatt i den opprinnelige virksomhetsplanen eller gjennomsnittet for bransjen) skal fordeles på støttemottakeren og de offentlige myndighetene i samsvar med tiltakets støtteandel.

⁽¹¹¹⁾ Denne informasjonen bør oppdateres regelmessig (for eksempel hvert halvår) og skal være tilgjengelig i et åpent format.

⁽¹¹²⁾ Som et minstekrav bør slik informasjon omfatte: utover informasjonen som allerede er offentliggjort etter nr. 74 bokstav j), datoen da nettet ble tatt i bruk, tilgangsprodukter i grossistleddet, antallet aksessøkere og tjenesteleverandører i nettet, antallet husholdninger som ligger i nærheten samt utnyttelsesgrad.

⁽¹¹³⁾ Inkludert LLU-operatører.

det, og gi dem muligheten til effektiv og full tilgang til aksessnettet.⁽¹¹⁴⁾ Videre skal tredjemansoperatører ha tilgang til passiv, ikke bare aktiv⁽¹¹⁵⁾, nettinfrastruktur.⁽¹¹⁶⁾ I tillegg til bitstrøm-aksess og full tilgang til aksessnettet og delaksessnettet skal altså plikten om å tilby tilgang omfatte retten til bruk av kabelrør og stolper, mørk fiber eller koblingsskap.⁽¹¹⁷⁾ Effektiv grossisttilgang bør tildeles i minst syv år, og tilgangsretten til kabelrør og stolper bør ikke tidsbegrenses. Dette berører ikke eventuelle tilsvarende reguleringsmessige forpliktelser som den nasjonale reguleringsmyndigheten måtte innføre i det spesifikke markedet for å fremme effektiv konkurranse eller tiltak som iverksettes i løpet av eller etter nevnte periode.⁽¹¹⁸⁾

I griskrendte strøk der det er begrenset tilgang til bredbåndstjenester, eller for små lokale foretak, kan det hende at et pålegg om alle typer tilgangsprodukter kan øke investeringskostnadene⁽¹¹⁹⁾ på en uforholdsmessig måte, uten at det gir betydelige fordeler i form av økt konkurranse.⁽¹²⁰⁾ I slike tilfeller kan man se for seg at tilgangsprodukter som krever uforutsette kostbare inngrep i den subsidierte infrastrukturen (f.eks. samlokalisering av mellomliggende distribusjonspunkter) bare tilbys om det foreligger en rimelig etterspørsel fra en tredjemansoperatør. Kravet anses som rimelig dersom i) aksessøkeren legger fram en enhetlig virksomhetsplan som begrunner utviklingen av produktet innenfor det subsidierte nettet, og ii) ingen sammenlignbare tilgangsprodukt tilbys allerede innen det samme geografiske området av en annen operatør til tilsvarende priser som i mer tettbefolkede områder.⁽¹²¹⁾

Ovenstående nummer kan imidlertid ikke påberopes i mer tettbefolkede områder, der man kan forvente at det skal vokse fram infrastrukturkonkurranse. I slike områder bør derfor det subsidierte nettet understøtte alle typer nettilgangsprodukter som operatørene kan tenkes å etterspørre.⁽¹²²⁾

- b) *Likeverdig og ikke-diskriminerende behandling*: Den subsidierte infrastrukturen må gjøre det mulig for konkurrerende operatører å tilby konkurransedyktige og prisgunstige tjenester til sluttbrukere. Om nettoperatøren er vertikalt integrert, skal det iverksettes tilstrekkelige tiltak for å forhindre interessekonflikter, utilbørlig diskriminering av aksessøkere eller innhold-sleverandører og eventuelle andre skjulte indirekte fordeler. På samme måte bør tildeling-skriteriene inneholde en bestemmelse om at tilbydere som foreslår en modell bare med tjenester i grossistledet, en modell bare med passiv nettinfrastruktur eller begge deler, skal få ekstrapoeng.

⁽¹¹⁴⁾ På dette stadiet av markedsutviklingen kan en punkt-til-punkt-topologi i praksis gi full tilgang. Dersom den valgte anbyderen benytter en punkt-til-multipunkt-nettopologi, skal tilbyderden være underlagt en klar plikt om å tilby effektiv tilgang via WDM (Wavelength Division Multiplexing) så snart tilgangen er standardisert og kommersielt tilgjengelig. Inntil WDM-basert tilgang blir en realitet, skal den valgte anbyderen tilby aksessøkere et virtuelt tilgangsprodukt som er så tett opptil fysisk tilgang som mulig.

⁽¹¹⁵⁾ Dersom tredjemansoperatører er indirekte støttemottakere, kan de måtte stå for bitstrøm-aksess selv når de får tilgang på grossistnivå. Selv om støtte bare ble bevilget for passiv infrastruktur, ble aktiv tilgang også forespurt i for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 330/2010 – Frankrike, *Programme national Très Haut Débit*.

⁽¹¹⁶⁾ For eksempel kundesstyr (Customer Premise Equipment – CPE) eller annet utstyr som er nødvendig for drifting av nettet. Dersom det viser seg å være nødvendig å oppgradere enkelte deler av nettet for å kunne tilby effektiv tilgang, skal dette angis i den bevilgende myndighetens planer, for eksempel sikring av tilstrekkelig store kabelrør, utvidelse av størrelsen på koblingsskap for å sikre effektiv tilgang osv.

⁽¹¹⁷⁾ En "sterk tilgang"-forpliktelse er desto viktigere for å kunne håndtere den midlertidige overgangen mellom tjenestene som tilbys av eksisterende ADSL-operatører, og tjenestene som tilbys av framtidige NGA-nettoperatører. Tilgangsforpliktelsen sikrer at konkurrerende ADSL-operatører vil kunne migrere sine kunder til et NGA-nett så snart et subsidiert nett er på plass, og dermed begynne å planlegge egne framtidige investeringer uten å rammes av noen form for konkurransehandikap. Se for eksempel N 461/09 – Storbritannia, *Cornwall & Isles of Scilly Next Generation Broadband*.

⁽¹¹⁸⁾ I den forbindelse bør man ta hensyn til om de spesifikke markedsforholdene som berettiget tildelingen av støtte til den aktuelle infrastrukturen, stadig gjør seg gjeldende.

⁽¹¹⁹⁾ Den uforholdsmessige økningen i kostnader må kunne dokumenteres med detaljerte og objektive kostnadsberegninger av den bevilgende myndigheten.

⁽¹²⁰⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 330/2010 – Frankrike, *Programme national Très Haut Débit* og i sak SA.33671 – Storbritannia, *Broadband Delivery UK*.

⁽¹²¹⁾ Overvåkningsorganet kan godkjenne andre vilkår som en del av forholdsmessighetsanalysen, om særlige forhold og den generelle avveiningen i saken tilsier det. Se for eksempel kommisjonsbeslutning i sak N 330/2010 – Frankrike, *Programme national Très Haut Débit* og i sak SA.33671 – Storbritannia, *Broadband Delivery UK*. Om vilkårene er oppfylt, bør tilgang tildeles innen en periode som er standard for det aktuelle markedet. I tilfelle konflikt bør den støttebevilgende myndigheten be den nasjonale reguleringsmyndigheten eller vedkommende nasjonale organ om råd.

⁽¹²²⁾ I forbindelse med for eksempel passive faste nett skal nettet støtte både punkt-til-punkt- og punkt-til-multipunkt-topologier, avhengig av operatørens valg. Spesielt i mer tettbygde områder ville det, om de er berettiget til statsstøtte, ikke anses å være i allmennhetens interesse å bevilge støtte til investeringer i enkle oppgraderinger av eksisterende nett som ikke også medfører en betydelig endring også i konkurranse.

- 77) Statsstøtteprosjekter som skal finansiere stamnett⁽¹²³⁾ eller som er begrenset til anleggsarbeid som er åpne for tilgang for alle operatører og alle teknologier, er spesielt konkurransefremmende. Det vil bli tatt høyde for dette i vurderingen av slike prosjekter.

3.6 Støtte til ultrarask bredbåndnett

- 78) I lys av målene det henvises til i innledningen, spesielt målet om å oppnå en markedsgjennomtrenging på 50 % for Internett-tilknytning på over 100 Mbps, og tatt i betraktning at det spesielt i urbane områder kan være behov for høyere ytelser enn det kommersielle investorer er villige til å tilby i nær framtid, skal offentlig inngrep, som et unntak fra nr. 73, kunne tillates i særskilte tilfeller for NGA-nett som kan levere ultrahøye hastigheter langt over 100 Mbps.
- 79) I svarte NGA-områder vil slike inngrep bare kunne tillates dersom den ”betydelige endringen” som kreves i nr. 47, påvises ut fra følgende kumulative kriterier:
- a) De eksisterende eller planlagte⁽¹²⁴⁾ NGA-nettene når ikke fram til sluttbrukerens lokaler med fibernet.⁽¹²⁵⁾
 - b) Markedssituasjonen utvikler seg ikke i retning av at kommersielle operatører gjennom sine investeringsplaner på en konkurransedyktig måte vil tilby ultrarask tjenester⁽¹²⁶⁾ på over 100 Mbps i nær framtid i samsvar med 59–61.
 - c) Det er forventet etterspørsel etter slike kvalitetsforbedringer.⁽¹²⁷⁾
- 80) I den situasjonen som beskrives i det foregående avsnittet, må alle eventuelle nye subsidierte nett oppfylle vilkårene for forenlighet i nr. 74 og 76. Dessuten må den støttebevilgende myndigheten vise at:
- d) det subsidierte nettet har betydelig bedre teknologiske egenskaper og ytelse enn de dokumenterbare egenskapene og ytelsen til eksisterende eller planlagte nett⁽¹²⁸⁾ og
 - e) det subsidierte nettet vil være basert på en åpen arkitektur og utelukkende drives på grossistnivå og
 - f) støtten ikke fører til en urimelig konkurransevridding i forhold til andre NGA-teknologier som markedsoperatører i de samme områdene nylig har investert betydelig i.⁽¹²⁹⁾
- 81) Bare dersom disse tilleggsvilkårene er oppfylt kan offentlig finansiering av slike nett anses å være forenlig etter avveiningstesten. Slik finansiering må med andre ord føre til en betydelig, bærekraftig, konkurransefremmende og permanent teknologisk forbedring uten å skape uforholdsmessige hindringer for private investeringer.

Sluttbestemmelser

- 82) Disse retningslinjene får anvendelse fra den første dagen etter datoen de vedtas. Overvåkningsorganet vil anvende disse retningslinjene på alle meldte støttetiltak som organet skal fatte vedtak om, etter at retningslinjene er trådt i kraft, også om prosjektene ble meldt før ikrafttredelsesdatoen.
- 83) I tråd med Overvåkningsorganets gjeldende regler for vurdering av urettmessig statsstøtte⁽¹³⁰⁾, vil Overvåkningsorganet anvende de regler som gjelder på tidspunktet da støtten ble bevilget. Overvåkningsorganet vil derfor anvende disse retningslinjene i tilfeller der det blir bevilget urettmessig statsstøtte etter at de er offentliggjort.

⁽¹²³⁾ Se nr. 56 ovenfor. Inngrep som strekker seg utover endestasjonsnivå, betraktes allerede som NGA, ikke NGN. Se kommisjonsbeslutning i sak SA.34031 – *Neste generasjon bredbånd i Valle d'Aosta*.

⁽¹²⁴⁾ Basert på troverdige investeringsplaner for de nærmeste tre årene i samsvar med nr. 59–61.

⁽¹²⁵⁾ For eksempel dersom NGA-nett ikke rekker fram til sluttbrukerens lokaler med fiber for FTTN-nett, der fiber bare brukes fram til nodene (koblingsskapene). Også i visse kabelnett anvendes det fiber fram til koblingsskapene, og sluttbrukerne tilknyttes via koaksialkabler.

⁽¹²⁶⁾ I et område der det FTTC-nett eller et tilsvarende nett og et oppgradert kabelnett (minst DOCSIS 3.0), kan man for eksempel som regel gå ut fra at konkurransen på markedet er tilstrekkelig til at ultrarask netjenester etter hvert vil bli tilbudt uten at det er behov for offentlige inngrep.

⁽¹²⁷⁾ Se for eksempel indikatorene i fotnote 81 og 82.

⁽¹²⁸⁾ Se nr. 59–61 ovenfor.

⁽¹²⁹⁾ Dette er vanligvis tilfelle når markedsoperatører, på grunn av støtten, ikke kan få tilbake sine infrastrukturinvesteringer innen rimelig tid når det tas høyde for avskrivningstid. Det vil spesielt bli tatt høyde for følgende (gjensidig tilknyttede) faktorer: investeringsstørrelse, hvor ny den er, tiden det som minimum tar å oppnå en tilstrekkelig avkastning på investeringen samt hvilken virkning lanseringen av det nye subsidierte ultrarask nettet sannsynligvis vil ha på abonnentene på de eksisterende NGA-nettene og de relative abonnementsprisene.

⁽¹³⁰⁾ EUTL 73 av 19.3.2009, s. 23, og EØS-tillegget nr. 15 av 19.3.2009, s. 1. Se <http://www.eftasurv.int/?l=1&showLinkID=15119&l=1>

-
- 84) Overvåkningsorganet foreslår herved for EFTA-statene, på grunnlag av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, at de skal treffe formålstjenlige tiltak og, om nødvendig, endre sine eksisterende støtteordninger, slik at de blir i samsvar med vilkårene i disse retningslinjene innen tolv måneder etter deres ikrafttredelse.
- 85) EFTA-statene bes meddele sitt uttrykkelige og uforbeholdne samtykke til disse foreslåtte formålstjenlige tiltak innen to måneder fra datoen for mottak av tiltakene. Dersom svar ikke gis, vil Overvåkningsorganet anta at den aktuelle EFTA-staten ikke godtar de foreslåtte tiltakene.
- 86) Overvåkningsorganet vil revidere disse retningslinjene i tråd med framtidige endringer i den tilsvarende kommisjonsmeldingen – *Kommisjonens retningslinjer om anvendelsen av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett*.

Tillegg I – Typiske inngrep til støtte for bredbånd

I sin praksis har Kommisjonen observert at det finnes visse tilbakevendende finansieringsmekanismer som EU-statene anvender for å fremme bredbåndsutbygging, og som er vurdert i henhold til artikkel 107 nr. 1 i Traktat om Den europeiske unions virkemåte, som tilsvarer EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Siden offentlige myndigheter kan utvikle forskjellige metoder for støtte av bredbåndsutbygging eller også avvike fra modellene som beskrives, er følgende liste kun veiledende og ikke uttømmende. Konstellasjonene innebærer normalt statsstøtte med mindre investeringen gjennomføres i samsvar med prinsippet om normal markedsatferd (se avsnitt 2.2).

1. **Finansieringsbidrag** (såkalt ”gap funding”⁽¹⁾): I de fleste sakene som er gransket av Kommisjonen, bevilger EØS-staten⁽²⁾ direkte tilskudd til bredbåndsinvestorer⁽³⁾ for at de skal bygge, drifte og kommersielt utnytte et bredbåndsnett.⁽⁴⁾ Slike tilskudd omfatter vanligvis statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, ettersom tilskuddet finansieres ved hjelp av statlige midler og gir investoren en fordel i den forstand at vedkommende kan bedrive kommersiell virksomhet på vilkår som det ikke ville vært mulig å oppnå i markedet. I dette tilfellet er både nettoperatørene som mottar tilskuddet, og leverandørene av elektroniske kommunikasjonstjenester som ønsker grossisttilgang til det subsidierte nettet, støttemottakere.
2. **Støtte i form av naturalytelser:** I andre tilfeller støtter EØS-statene bredbåndsutbygging gjennom å finansiere utrulling av et fullstendig bredbåndsnett (eller deler av dette), som deretter stilles til rådighet for investorer innen elektroniske kommunikasjonstjenester, som bruker disse nettelementene i sine egne bredbåndsprosjekter. Denne støtten kan anta mange former, men som oftest leverer EØS-statene passiv bredbåndsinfrastruktur gjennom å utføre anleggsarbeider (for eksempel gravearbeider tilknyttet vei) eller ved å legge ned kabelrør eller mørk fiber.⁽⁵⁾ En slik støtte medfører en fordel for bredbåndsinvestorer, ettersom deres investeringskostnader reduseres⁽⁶⁾, samt for leverandører av elektroniske kommunikasjonstjenester, som ønsker grossisttilgang til det subsidierte nettet.
3. **Bredbåndsnett eller deler av bredbåndsnett drevet av staten:** Det kan også være snakk om statsstøtte dersom staten i stedet for å yte støtte til en bredbåndsinvestor, bygger (deler av) et bredbåndsnett og driver det direkte via en gren av den offentlige forvaltningen eller via et eget selskap.⁽⁷⁾ Denne typen offentlig inngrep omfatter som regel bygging av en offentlig eid passiv nettinfrastruktur med sikte på å gjøre den tilgjengelig for bredbåndsoperatører gjennom tildeling av grossisttilgang til nettet på ikke-diskriminerende vilkår. Det å drive nettet og tildele grossisttilgang til nettet mot vederlag, er en økonomisk aktivitet i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Byggingen av et bredbåndsnett med sikte på å utnytte det kommersielt, er en økonomisk aktivitet ifølge rettspraksis (dvs. at statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, allerede kan foreligge i det øyeblikket bredbåndsnettet bygges).⁽⁸⁾ Leverandører av elektroniske kommunikasjonstjenester som ønsker grossisttilgang til det offentlig drevne nettet, anses også som støttemottakere.
4. **Bredbåndsnett som administreres av et mottakende foretak:** EØS-statene kan også finansiere utrulling av et bredbåndsnett som forblir i offentlig eie, men hvor driften legges ut på anbud. Den kommersielle operatøren som vinner den konkurranseutsatte anbudsprosessen, skal forvalte og utnytte nettet på grossistnivå.⁽⁹⁾ Også i dette tilfellet kan tiltaket utgjøre statsstøtte, ettersom nettet bygges med sikte på at det skal utnyttes kommersielt. Operatøren som administrerer og utnytter nettet samt tredjemannsleverandører av elektroniske kommunikasjonstjenester som ønsker grossisttilgang til nettet, vil også anses som støttemottakere.

⁽¹⁾ Med ”gap funding” forstås forskjellen mellom investeringskostnader og forventet fortjeneste for private investorer.

⁽²⁾ Eller en annen støttebevilgende offentlig myndighet.

⁽³⁾ Med ”investorer” menes foretak eller operatører av elektroniske kommunikasjonsnett som investerer i bygging og utbygging av bredbåndsinfrastrukturer.

⁽⁴⁾ Eksempler på slik finansiering finnes i kommisjonsbeslutning i sak SA.33438 a.o – Polen, *Prosjekt for bredbåndsnett i Øst-Polen*, SA.32866 – Hellas, *Utbygging av bredbånd på landsbygda i Hellas*, SA.31851 – Italia, *Bredbånd Marche*, N 368/09 – Tyskland, *Endring av statsstøtteordning for bredbånd* og N 115/08 – Tyskland, *Bredbånd på landsbygda i Tyskland*.

⁽⁵⁾ Kommisjonsvedtak i sak N 53/2010 – Tyskland, *Føderalt rammeprogram for støtte til legging av kabelrør*, N 596/09 – Italia, *Støtte for å avhjelpe digitalt etterskudd i Lombardia*. Se også N 383/09 – Tyskland – endring av sak N 150/08 *Bredbånd på landsbygda i Sachsen*.

⁽⁶⁾ Kostnadene for anleggsarbeider og andre investeringer i passiv infrastruktur kan utgjøre opptil 70 % av den totale kostnaden for et bredbåndsprosjekt.

⁽⁷⁾ Kommisjonsvedtak i sak N 330/2010 – Frankrike, *Programme national Très Haut Débit*, som dekker flere ulike typer inngrep, blant annet en løsning der regionale samfunn (*collectivités territoriales*) kan drive sine egne bredbåndsnett som et statlig foretak.

⁽⁸⁾ Sak T-443/08 og T-455/08 *Freistaat Sachsen mot Kommisjonen* [2011] saml. II-1311.

⁽⁹⁾ Kommisjonsbeslutning i sak N 497/2010 – Storbritannia, *SHEFA – 2 Interconnect*, N 330/2010 – Frankrike, *Programme National Très Haut Débit* og N 183/09 – Litauen, *RAIN-prosjektet*.

Tillegg II: Teknisk ordliste

Ved anvendelse av disse retningslinjer får følgende definisjoner anvendelse. Definisjonene gjelder med forbehold for markeds-, teknologi- og regelverksendringer.

Aksessegment: ”den siste kilometeren” som knytter stamnettet til sluttbrukerens lokaler.

Bitstrøm-aksess: En leverandør i grossistledet installerer en høyhastighets abonnenttilknytning i kundens lokaler og gjør denne tilknytningen tilgjengelig for tredjemann.

FTTB: Fiber til bygningen. FTTB-nett når ut til sluttbrukerens lokaler via fiber, dvs. at fiber føres fram til bygningen, mens det anvendes kobberkabler, koaksialkabler eller LAN inne i bygningen.

FTTH: Fiber til hjemmet. Et FTTH-nett som når fram til sluttbrukerens lokaler via fiber, dvs. et aksessnett bestående av optiske fiberledninger i både mate- og droppsegmentet av aksessnettet (inkludert nettet i bygningen).

FTTN: Fiber til nodene. Fiber føres fram til et koblingsskap opptil flere kilometer unna sluttbrukerens lokaler, og den siste tilknytningen skjer via en kobberkabel (i fiber til koblingsskapet/VDSL-nett) eller en koaksialkabel (i kabel/DOCSIS 3-nett). FTTN betraktes ofte som et midlertidig skritt på veien mot full FTTH.

Full tilgang: Fysisk full tilgang gir tilgang til sluttbrukerens aksesslinje og tillater at konkurrenters egne overføringssystemer overfører direkte via linjen. Under visse omstendigheter kan virtuell tilgang anses som likeverdig med fysisk tilgang.

Grossisttilgangsprodukter: Tilgang gir en operatør muligheten til å utnytte en annen operatørs utstyr. Grossisttilgangsprodukter som kan leveres via det subsidierte nettet, omfatter:

- **ADSL-basert bredbåndsnett:** full tilgang til aksesslinjen, bitstrøm-aksess.
- **FTTC-nett:** tilgang til kabelrør, full tilgang til delaksesslinjen og bitstrøm-aksess.
- **FTTH-/FTTB-nett:** tilgang til kabelrør, tilgang til mørk fiber, full tilgang til aksesslinjen (WDM-PON-tilgang eller ODF-tilgang (ODF = Optical Distribution Frame)) og bitstrøm-aksess.
- **Kabelnett:** tilgang til kabelrør og bitstrøm-aksess.
- **Mobile eller trådløse nett:** bitstrøm, deling av fysiske master og tilgang til stamnett.
- **Passiv nettinfrastruktur:** tilgang til kabelrør, tilgang til mørk fiber og/eller full tilgang til aksesslinjen. Om det er snakk om en integrert operatør: plikten til å tilby tilgang (ikke det samme som tilgang til passiv infrastruktur) skal pålegges i samsvar med bestemmelsene i NGA-rekommandasjonen.
- **Satellittplattform:** bitstrøm-aksess.

Kabelrør: Et underjordisk rør eller en kanal som huser kabler til bredbåndsnett (fiber, kobber eller koaksial).

Mørk fiber: Enkeltfiber eller fiberpar i fiberkabler som ikke er tilkoblet overføringsutstyr.

NGA – neste generasjon aksessnett: Aksessnett som helt eller delvis er basert på optiske elementer, og som kan levere bredbåndstjenester med bedre egenskaper enn eksisterende grunnleggende bredbåndsnett.

Nøytrale nett: Nett som er kompatible med alle typer nettopologier. Når det gjelder FTTH-nett, skal infrastrukturen kunne støtte både punkt-til-punkt- og punkt-til-multipunkt-topologier.

Passive nett: Bredbåndsnett uten aktive komponenter. Omfatter vanligvis anleggsinfrastruktur, kabelrør og mørk fiber samt koblingsskap.

Passiv grossisttilgang: Tilgang til et overføringsmedium uten elektroniske komponenter.

Punkt-til-multipunkt: En nettopologi med dedikerte, individuelle kundelinjer til en mellomliggende passiv node (f.eks. koblingsskap), der linjene samles i en felles linje. Samlingen kan enten være passiv (med splittere som i en PON-arkitektur) eller aktiv (som FTTC).

Punkt-til-punkt: Nettopologi hvor kundelinjene forblir dedikerte hele veien fra kunden til det lokale oppkoblingspunktet (MPoP = Metropolitan Point of Presence).

Stamnett: Den delen av bredbåndsnettet som utgjør den mellomliggende forbindelsen mellom kjernenettet og aksessnettet og overfører data til og fra det globale nettet.

Statsstøtte – Vedtak om å avslutte en sak som følge av at en EFTA-stat har vedtatt formålstjenlige tiltak**2014/EØS/27/02**

EFTAs overvåkningsorgan har foreslått formålstjenlige tiltak, som Norge har godtatt, i forbindelse med følgende statsstøttetiltak:

Vedtaksdato: 12. februar 2014

Vedtak nr.: 55/14/COL

Saksnummer: 70957

EFTA-stat: Norge

Tittel: Finansiering av sikkerhetskurs som tilbys av videregående skoler

Rettslig grunnlag: Opplæringslova av 17. juli 1998 nr. 61

Formål: Ikke relevant

Økonomiske sektorer: Utdanning

Andre opplysninger: På grunnlag av tiltak iverksatt av norske myndigheter og ytterligere tilsagn gitt av disse om å endre den nåværende finansieringsformen for sikkerhetskurs som tilbys av videregående skoler, har Overvåkningsorganets bekymringer for hvorvidt finansieringen av videregående skolars sikkerhetskurs var i strid med EØS-avtalen forduftet, og undersøkelsen avsluttes.

Teksten til vedtaket, der alle fortrolige opplysninger er fjernet, foreligger på EFTAs overvåkningsorgans nettsider:

<http://www.eftasurv.int/state-aid/state-aid-register/>

Statsstøtte – Vedtak om å ikke gjøre innsigelser**2014/EØS/27/03**

EFTAs overvåkningsorgan har ingen innsigelser mot følgende statsstøttetiltak:

Vedtaksdato: 12. februar 2014

Saksnummer: 74910

Vedtak nr.: 56/14/COL

EFTA-stat: Norge

Tittel: Forlengelse av og økt budsjett for det norske bioenergiprogrammet

Rettslig grunnlag: Årlig landbruksavtale og statsbudsjett godkjent av Stortinget for 2014

Formål: Miljøvern, øke tilførselen av fornybar energi for oppvarming og bidra til energisparing

Støttens form: Tilskudd

Budsjett: NOK 60 millioner (årlig budsjett underlagt Stortingets budsjettprosedyrer)

Varighet: 2014 (inntil de nåværende retningslinjene for miljøvern utløper)

Økonomiske sektorer: Energi

Navn og adresse til myndigheten som gir støtten: Nærings- og fiskeridepartementet, postboks 8090 Dep., NO-0032 Oslo, Norge

Teksten til vedtaket, der alle fortrolige opplysninger er fjernet, foreligger på EFTAs overvåkningsorgans nettsider:

<http://www.eftasurv.int/state-aid/state-aid-register/>

**Informasjon meddelt av EFTA-statene om statsstøtte gitt i henhold til rettsakten
omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1j (kommisjonsforordning (EF)
nr. 800/2008 om visse støttekategoriers forenlighet med det felles marked i
henhold til traktatens artikkel 87 og 88) (forordning om alminnelige gruppeunntak)**

2014/EØS/27/04

DEL I

Støtterefranse	GBER 1/2014/EMP	
EFTA-stat	Norge	
Bevilgende myndighet	Navn	Arbeids- og velferdsetaten (NAV)
	Adresse	Postboks 5, St. Olavs plass NO-0130 Oslo Norge
	Nettside	www.nav.no
Støttetiltakets tittel	Funksjonsassistanse i arbeidslivet	
Nasjonalt rettslig grunnlag (Henvisning til nasjonalt offisielt kunngjøringsblad)	Forskrift 11. desember 2008 nr. 1320 om arbeidsrettede tiltak mv. (Reg. 1320/2008)	
Lenke til den fullstendige teksten til støttetiltaket på Internett	http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-12-11-1320	
Type tiltak	Støtteordning	X
Endring av et eksisterende støttetiltak	GBER 6/2012/EMP	EFTAs overvåkningsorgans støttenummer
	Forlengelse	X
Varighet	Støtteordning	Ubegrenset
Berørte økonomiske sektorer	Alle støtteberettigede økonomiske sektorer	X
Type støttemottaker	Små og mellomstore bedrifter	X
	Store foretak	X
Budsjett	Ordningens planlagte samlede årlige budsjett	Om lag NOK 36 millioner
Støtteform (artikkel 5)	Tilskudd	X

DEL II

Generelle mål (liste)	Mål (liste)	Høyeste støtteandel i % eller høyeste støttebeløp i NOK	Bonus i % til små og mellomstore bedrifter
Støtte til vanskeligstilte og funksjonshemmede arbeidstakere (artikkel 40–42)	Støtte i form av lønns subsidier til rekruttering av vanskeligstilte arbeidstakere (artikkel 40)	...%	
	Støtte i form av lønns subsidier til sysselsetting av funksjonshemmede arbeidstakere (artikkel 41)	...%	
	Støtte beregnet på å kompensere for tilleggs kostnadene ved sysselsetting av funksjonshemmede arbeidstakere (artikkel 42)	Dokumenterte tilleggs kostnader for assistenten, for ett år om gangen	

EFTA-DOMSTOLEN

Søksmål anlagt 10. januar 2014 av EFTAs overvåkningsorgan mot Island

2014/EØS/27/05

(Sak E-1/14)

Et søksmål mot Island ble 10. januar 2014 anlagt for EFTA-domstolen av EFTAs overvåkningsorgan, 35, Rue Belliard, B-1040 Brussel, representert ved Xavier Lewis og Markus Schneider.

EFTAs overvåkningsorgan har nedlagt påstand om at EFTA-domstolen skal

1. erklære at ved å unnlate å innføre og/eller melde til EFTAs overvåkningsorgan, innen den fastsatte tidsfrist, alle de nødvendige tiltak for å gjennomføre rettsakten omhandlet i nr. 18a i vedlegg XIII til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/38/EF av 17. mai 2006 om endring av direktiv 1999/62/EF om avgifter på tunge lastebiler for bruk av visse typer infrastruktur), tilpasset til EØS-avtalen gjennom avtalens protokoll 1, har Island unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter rettsakten og EØS-avtalens artikkel 7,
2. pålegge Island å betale sakens omkostninger.

Rettslig og faktisk bakgrunn og anførsler framsatt til støtte for påstanden:

- Saken gjelder Islands manglende oppfyllelse innen 20. april 2013 av en grunnlagt uttalelse avgitt av EFTAs overvåkningsorgan 20. februar 2013 om statens manglende gjennomføring i nasjonal rett av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/38/EF av 17. mai 2006 om endring av direktiv 1999/62/EF om avgifter på tunge lastebiler for bruk av visse typer infrastruktur (rettsakten), omhandlet i nr. 18a i vedlegg XIII til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, tilpasset til EØS-avtalen gjennom avtalens protokoll 1.
- EFTAs overvåkningsorgan anfører derfor at Island har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter artikkel 2 i rettsakten og EØS-avtalens artikkel 7 ved å unnlate å innføre og/eller melde til Overvåkningsorganet, innen den fastsatte tidsfrist, de nødvendige tiltak for å gjennomføre rettsakten.

Søksmål anlagt 10. januar 2014 av EFTAs overvåkningsorgan mot Island**2014/EØS/27/06****(Sak E-2/14)**

Et søksmål mot Island ble 10. januar 2014 anlagt for EFTA-domstolen av EFTAs overvåkningsorgan, 35, Rue Belliard, B-1040 Brussel, representert ved Xavier Lewis og Markus Schneider.

EFTAs overvåkningsorgan har nedlagt påstand om at EFTA-domstolen skal

1. erklære at ved å unnlate å innføre og/eller melde til EFTAs overvåkningsorgan, innen den fastsatte tidsfrist, de nødvendige tiltak for å gjennomføre rettsakten omhandlet i nr. 56v i vedlegg XIII til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/35/EF av 7. september 2005 om forurensning fra skip og om innføring av sanksjoner for overtredelse), tilpasset til EØS-avtalen gjennom avtalens protokoll 1 og gjennom EØS-komiteens beslutning nr. 65/2009 av 29. mai 2009, har Island unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter rettsakten og EØS-avtalens artikkel 7,
2. pålegge Island å betale sakens omkostninger.

Rettslig og faktisk bakgrunn og anførsler framsatt til støtte for påstanden:

- Saken gjelder Islands manglende oppfyllelse innen 12. august 2013 av en grunnlagt uttalelse avgitt av EFTAs overvåkningsorgan 12. juni 2013 om statens manglende gjennomføring i nasjonal rett av europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/35/EF av 7. september 2005 om forurensning fra skip og om innføring av sanksjoner for overtredelse (rettsakten), omhandlet i nr. 56v i vedlegg XIII til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, tilpasset til EØS-avtalen gjennom avtalens protokoll 1 og gjennom EØS-komiteens beslutning nr. 65/2009 av 29. mai 2009.
- EFTAs overvåkningsorgan anfører at Island har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter artikkel 16 i rettsakten, som tilpasset, og etter EØS-avtalens artikkel 7 ved å unnlate å innføre og/eller melde til Overvåkningsorganet, innen den fastsatte tidsfrist, de nødvendige tiltak for å gjennomføre rettsakten.

Søksmål anlagt 10. januar 2014 av EFTAs overvåkningsorgan mot Kongeriket Norge 2014/EØS/27/07
(Sak E-3/14)

Et søksmål mot Kongeriket Norge ble 10. januar 2014 anlagt for EFTA-domstolen av EFTAs overvåkningsorgan, 35, Rue Belliard, B-1040 Brussel, representert ved Xavier Lewis og Markus Schneider.

EFTAs overvåkningsorgan har nedlagt påstand om at EFTA-domstolen skal

1. erklære at ved å unnlate å innføre og/eller melde til EFTAs overvåkningsorgan, innen den fastsatte tidsfrist, de nødvendige tiltak for å gjennomføre rettsakten omhandlet i nr. 65a i vedlegg XIII til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/12/EF av 11. mars 2009 om lufthamnavgifter), tilpasset til EØS-avtalen gjennom avtalens protokoll 1, har Norge unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter rettsakten og EØS-avtalens artikkel 7,
2. pålegge Kongeriket Norge å betale sakens omkostninger.

Rettslig og faktisk bakgrunn og anførsler framsatt til støtte for påstanden:

- Saken gjelder Norges manglende oppfyllelse innen 30. mars 2013 av en grunngitt uttalelse avgitt av EFTAs overvåkningsorgan 30. januar 2013 om statens manglende gjennomføring i nasjonal rett av europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/12/EF av 11. mars 2009 om lufthamnavgifter (rettsakten), omhandlet i nr. 65a i vedlegg XIII til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, tilpasset til EØS-avtalen gjennom avtalens protokoll 1.
- EFTAs overvåkningsorgan anfører at Norge har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter artikkel 13 i rettsakten og EØS-avtalens artikkel 7, ved å unnlate å innføre og/eller melde til Overvåkningsorganet, innenfor den fastsatte tidsfrist, de nødvendige tiltak for å gjennomføre rettsakten.

EU-ORGANER

KOMMISSJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning

2014/EØS/27/08

(Sak M.7223 – Danish Crown/Sokolów)

Sak som kan behandles etter forenklet framgangsmåte

1. Kommisjonen mottok 30. april 2014 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det danske foretaket Danish Crown A/S ("Danish Crown") ved kjøp av aksjer alene overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det polske foretaket Sokolów SA ("Sokolów"). Sokolów kontrolleres for tiden i fellesskap av Danish Crown og det finske næringsmiddelforetaket HKScan OYJ.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Danish Crown: vertikalt integrert næringsmiddelforetak som leverer levende dyr, herunder svin og kyr, til slakterier. Danish Crown ligger i Danmark, men har produksjonsanlegg i flere land og virksomhet over hele verden.
 - Sokolów: vertikalt integrert næringsmiddelforetak som har virksomhet innenfor slakting av levende dyr, herunder svin og kyr, og innenfor bearbeiding av kjøtt, herunder svin, storfe og fjørfe. Sokolów har produksjonsanlegg i Polen.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004.⁽²⁾
4. Kommisjonen innbyr berørt tredjemann til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 138 av 8.5.2014. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.7223 – Danish Crown/Sokolów, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen")

⁽²⁾ EUT C av 14.12.2013, s. 5.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2014/EØS/27/09****(Sak M.7233 – Allianz/Going concern of UnipolSai Assicurazioni)**

1. Kommisjonen mottok 29. april 2014 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det italienske foretaket Allianz S.p.A., som i siste instans kontrolleres av det tyske konsernet Allianz Group, ved kjøp av eiendeler overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over et italiensk skadeforsikringsselskap ("Målforetaket"), som for tiden eies av UnipolSai Assicurazioni S.p.A. ("UnipolSai").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Allianz: livsforsikring og skadeforsikring samt kapitalforvaltning.
 - Målforetaket: skadeforsikring.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr berørt tredjemann til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 137 av 7.5.2014. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.7233 – Allianz/Going concern of UnipolSai Assicurazioni, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen")

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.7056 – USS/BA/easyJet/Monarch/Crown Shareholder/NATS)

2014/EØS/27/10

Kommisjonen vedtok 18. mars 2014 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32014M7056. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.7149 – La Banque Postale/SNCF/SOFIAP)

2014/EØS/27/11

Kommisjonen vedtok 30. april 2014 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på fransk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32014M7149. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.7180 – Agrifirm/BayWa/Agrimec JV)

2014/EØS/27/12

Kommisjonen vedtok 5. mai 2014 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32014M7180. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.7199 – Nestlé/Galderma)

2014/EØS/27/13

Kommisjonen vedtok 5. mai 2014 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32014M7199. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.7200 – Lenovo/IBM x86 Server Business)

2014/EØS/27/14

Kommisjonen vedtok 29. april 2014 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32014M7200. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.7206 – Bain Capital/Anchorage Capital/Ideal Standard)

2014/EØS/27/15

Kommisjonen vedtok 28. april 2014 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32014M7206. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.7218 – Brookfield/APMTNA/APMT/Elizabeth)

2014/EØS/27/16

Kommisjonen vedtok 25. april 2014 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32014M7218. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.7227 – Temasek/Olam International)

2014/EØS/27/17

Kommisjonen vedtok 2. mai 2014 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32014M7227. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Kommisjonsmelding om gjeldende rentesatser for tilbakebetaling av statsstøtte og referanse-/kalkulasjonsrenter for 28 medlemsstater gjeldende fra 1. mai 2014

2014/EØS/27/18

(Offentliggjort i samsvar med artikkel 10 i kommisjonsforordning (EF) nr. 794/2004 av 21. april 2004 (EUT L 140 av 30.4.2004, s. 1))

Grunnsatsene beregnes i samsvar med kommisjonsmeldingen om endring av framgangsmåten for fastsettelse av referanse- og kalkulasjonsrenter (EUT C 14 av 19.1.2008, s. 6). Avhengig av bruken av referanserenten må de aktuelle marginer fortsatt legges til som omtalt i meldingen. For kalkulasjonsrenten betyr dette at en margin på 100 basispoeng må legges til grunnsatsen. I henhold til kommisjonsforordning (EF) nr. 271/2008 av 30. januar 2008 om endring av forordning (EF) nr. 794/2004 skal renten for tilbakebetaling også beregnes ved å legge 100 basispoeng til grunnsatsen, med mindre annet er fastsatt i egen beslutning.

Forrige tabell ble offentliggjort i EUT C 80 av 19.3.2014, s. 7, og EØS-tillegget nr. 18 av 27.3.2014, s. 16.

Fra	Til	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL
1.1.2014	28.2.2014	0,53	0,53	2,96	0,53	0,71	0,53	0,78	0,53	0,53
1.3.2014	31.3.2014	0,53	0,53	2,96	0,53	0,71	0,53	0,78	0,53	0,53
1.4.2014	30.4.2014	0,53	0,53	2,96	0,53	0,58	0,53	0,78	0,53	0,53
1.5.2014	–	0,53	0,53	2,96	0,53	0,58	0,53	0,78	0,53	0,53

Fra	Til	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU
1.1.2014	28.2.2014	0,53	0,53	0,53	2,35	3,45	0,53	0,53	0,69	0,53
1.3.2014	31.3.2014	0,53	0,53	0,53	1,83	3,45	0,53	0,53	0,69	0,53
1.4.2014	30.4.2014	0,53	0,53	0,53	1,83	2,92	0,53	0,53	0,69	0,53
1.5.2014	–	0,53	0,53	0,53	1,54	2,92	0,53	0,53	0,69	0,53

Fra	Til	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
1.1.2014	28.2.2014	0,53	0,53	0,53	2,75	0,53	3,72	1,29	0,53	0,53	0,88
1.3.2014	31.3.2014	0,53	0,53	0,53	2,75	0,53	3,72	1,29	0,53	0,53	0,88
1.4.2014	30.4.2014	0,53	0,53	0,53	2,75	0,53	3,72	1,06	0,53	0,53	0,88
1.5.2014	–	0,53	0,53	0,53	2,75	0,53	3,72	1,06	0,53	0,53	0,88

**Melding fra det kroatisk økonomidepartementet i henhold til artikkel 3 nr. 2 i
europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk
av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner**

2014/EØS/27/19

**Kunngjøring av Republikken Kroatias første konsesjonsrunde for tillatelser til
leting etter og utvinning av hydrokarboner (offshore)**

Økonomidepartementet

Rettsakten om leting etter og utvinning av hydrokarboner

Konsesjonsrunde offshore

Økonomiministeren innbyr berørte personer til å søke om tillatelser for blokker på den kroatisk kontinentalsokkel. Leting etter og utvinning av hydrokarboner i havområder av Adriaterhavet som hører inn under Republikken Kroatias jurisdiksjon krever en nasjonal tillatelse og en produksjonsdelingsavtale, som inngås etter at tillatelsen er tildelt. Den utvalgte søkeren, et foretak eller et konsortium, skal ha rett til leting etter hydrokarboner og til en direkte tildeling av en tillatelse for en periode på høyst 30 år dersom det gjøres kommersielle funn.

Fullstendige opplysninger om utlysningen, herunder lister og kart over de tilbudte blokkene, retningslinjer for konsesjoner og vilkårene for disse, samt hvordan man søker, finnes på følgende nettside: www.azu.hr

Vedkommende myndighet er økonomiministeren i Ministry of Economy – Mining Sector, Ulica grada Vukovara 78, HR-10000 Zagreb, Republikken Kroatia, e-post: offshore@azu.hr

Det geografiske området som det kan søkes om, omfatter 29 leteblokker i Adriaterhavet. Blokkområdene, dybder og koordinater er nærmere beskrevet i den fullstendige utgaven av veiledningen om anbudsreglene.

Foreslåtte datoer og tidsfrister: Søknader må sendes inn senest **3. november 2014 klokka 14**, lokal tid. Fristen for tildeling av tillatelser er 3. desember 2014.

Kriterier

1. Søknadens samlede kvalitet.
2. Søkerens tekniske, finansielle og yrkesmessige kapasitet.
3. Eventuell manglende effektivitet eller ansvar som søkeren har påvist i et hvilket som helst land i forbindelse med tidligere lisenser eller tillatelser av noe slag.
4. Forslag som gjelder vern av menneskers helse, folkehelse, transportsikkerhet, miljøvern, vern av biologiske ressurser, vern av nasjonalskatter som er av kunstnerisk, historisk eller arkeologisk verdi, anleggs og arbeideres sikkerhet samt planlagt forvaltning av petroleumsressurser.
5. Den samlede arbeidsinnsatsen og økonomiske godtgjøringen for arbeidet fordeles på to leteetapper (3 + 2 år), og vurderes på grunnlag av planlagt avstand og områder i 3D og/eller seismiske 3D-undersøkelser, antall letebrønner og andre undersøkelser.
6. Tilbudt godtgjøring for meddelt tillatelse (minst HRK 1 400 000 00 per blokk).

Merknader

Søknader kan framlegges på engelsk, men kroatisk oversettelse må vedlegges. Søkerne må følge den fullstendige anbudsveiledningen og bruke skjemaene i den.